

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

'S-GRAVENHAGE

TELEFOON

72.01.95

JULIANA VAN STOLBERGLAAN 26

R A P P O R T No. 16.

ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN DE ~~MEIK~~
IN DE PERIODE 1 Mei 1942 - 30 April 1943.

L₁
16A

NIET VOOR PUBLICATIE.

59/373/1

COMMISSIE VAN ADVIES.

J. Biemond,	Bleiswijk.
P.J. van Haaren,	Tilburg.
Ir. H.J. Huisman,	Hoorn.
U. Kooistra,	Leeuwarden.
Dr. Ir. C. Schiere,	Utrecht.
J.A. Tjaden,	Den Haag.

INHOUD.

Tekst.

Doel.

Methode en materiaal.

- I. De bepaling van de historische kostenbeelden in de basisjaren
1 Mei 1939 - 30 April 1940 en 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
- II. De voorcalculatie.
 - A. De kosten.
 - B. De opbrengsten.
 - a. Nevenproducten.
 - b. Hoofdproduct - melk.

Samenvattende resultaten.

Staten.

Overzicht van de berekening van de kostprijzen per kg. melk in de periode
1 Mei 1942 - 30 April 1943 bij de huidige vleeschprijzen:

- I. industriemelk-bedrijven in Friesland
 - A. basisjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
 - B. " 1 Mei 1939 - 30 April 1940.
- II. zelfkazende en industriemelk-bedrijven in Zuid-Holland en Utrecht
 - A. basisjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
 - B. " 1 Mei 1939 - 30 April 1940.
- III. consumptiemelkbedrijven in Zuid-Holland
 - A. basisjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
 - B. " 1 Mei 1939 - 30 April 1940.

Grafieken.

De kale kostprijs per kg. melk van industriemelkbedrijven in Friesland:

- I. Frequentie-diagram in het basisjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
- II. Idem: basisjaar 1 Mei 1939 - 30 April 1940.
- III. Sommatie-curve in het basisjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
- IV. Idem: basisjaar 1 Mei 1939 - 30 April 1940.

De kale kostprijs per kg. melk van zelfkazende en industriemelkbedrijven in
Zuid-Holland en Utrecht:

- V. Frequentiediagram in het basisjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
- VI. Idem: basisjaar 1 Mei 1939 - 30 April 1940.
- VII. Sommatiecurve in het basisjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
- VIII. Idem: basisjaar 1 Mei 1939 - 30 April 1940.

De kale kostprijs per kg. melk van consumptiemelkbedrijven in Zuid-Holland:

- IX. Frequentiediagram in het basisjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
- X. Idem: basisjaar 1 Mei 1939 - 30 April 1940.
- XI. Sommatiecurve in het basisjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
- XII. Idem: basisjaar 1 Mei 1939 - 30 April 1940.

Bijlagen.

- I. Kostenelementen.
- II. Wijzigingscoëfficiënten.

Overzicht van de wijziging van den kalen kostprijs per kg. melk
bij de huidige vleeschprijzen, t.o.v.:
- IIIA. het basisjaar 1 Mei 1939 - 30 April 1940.
- IIIB. het basisjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
- IV. Berekening van de brutoresultaten op rundvee in de periode
1 Mei 1942 - 30 April 1943.
- V. Berekening van den omvang van den melkveestapel.
- VI. Berekening van de vermoedelijke melkproductie in de periode
1 Mei 1942 - 30 April 1943.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

'S-GRAVENHAGE

TELEFOON

72.01.95

JULIANA VAN STOLBERGLAAN 26

NIET VOOR PUBLICATIE.

Aanvulling op rapport no. 16.

ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN DE MELK IN DE PERIODE 1 MEI '42 - 30 APR. '43

Onderzoek naar de daling van de hoeveelheid gemolken
melk en het vetgehalte sinds 1939 in Friesland en
Zuid-Holland.

DOEL.

De stijging van den kostprijs per kg. melk wordt in belangrijke mate bepaald door de daling van de hoeveelheid geproduceerde melk en eveneens eenigermate door de daling van het vetgehalte der melk. Daar de in ons rapport gebruikte cijfers betreffende de melkproductie hoofdzakelijk gebaseerd zijn op de hoeveelheden geleverde melk moest in verband met de rantsoeneering van boter (sinds Juli 1940), kaas (sinds October 1940) en melk (sinds April 1941) en bovendien door het ontbreken van voldoende krachtvoer voor de opfok van kalveren en varkens rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat in de latere jaren meer melk werd achtergehouden dan voor den oorlog het geval was. Dit aanvullende onderzoek is ingesteld om na te gaan hoeveel de berekende productie in rapport no. 16 op basis van de geleverde melk verschilt van de hoeveelheid gemolken melk. Eveneens is nagegaan hoeveel de daling van het vetgehalte in de in het onderzoek betrokken jaren heeft bedragen.

MATERIAAL EN METHODE.

In ons rapport hebben wij de daling der melkproductie uitgedrukt per ha. grasland. Het aantal hectaren (gras- en bouwland) is de constante factor voor den boer voor de berekening van zijn totaal inkomen. De hoeveelheid geproduceerde melk per ha. grasland is afhankelijk van twee factoren.

- 1e. de melkproductie per koe.
- 2e. het aantal melkkoeien per ha. grasland.

1. De melkproductie per koe.

De gegevens van de melkcoöperatieveverenigingen verschaffen ons het noodige materiaal betreffende dit punt.

A. Friesland.

In overleg met den Rijksveeteeltconsulent voor Friesland en de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Friesland werden in de Kleiweidestreek, de Veenweidestreek en De Wouden in het werkgebied van telkens twee zuivelfabrieken, die als representatief voor de streek kunnen gelden, steekproefsgewijze van in totaal ruim 400 dieren over drie lactatieperiodes de melklijsten nagegaan. Dieren van uitgesproken stamboekfokkers zijn uitgesloten. De koeien zijn in 1939, 1940 en 1941 allen afgekalfd in de periode 1 Jan. - 31 Mei. De lactatieperiodes vallen dus gemiddeld ongeveer samen met de kalenderjaren, waarin het afkalven plaats vindt, hoewel de zomerperiode het zwaarst weegt. In 1939 bedroeg de leeftijd van de in het onderzoek betrokken koeien 5, 6 en 7 jaren, in 1940 6, 7 en 8 en dus in 1941 7, 8 en 9 jaar. Daar de leeftijd mede van invloed is op de melkproductie is een correctie op de gevonden cijfers toegepast met behulp van de door den Heer Bosma gevonden gemiddelde verhoudingsgetallen¹⁾. De productie van een 8-jarig dier op 100 stellende krijgt de productie van een 5-jarige, 6-jarige, 7-jarige en 9-jarige respectievelijk het verhoudingsgetal 92, 96, 99 en 99.

- 1). Ir. K. Bosma, Onderzoekingen omtrent de melkproductie-richting in de fokkerij van het Ned. Zwartbonte Vee. Publicatie no. 11 van de Stichting "Fonds Landbouw Export Bureau 1916-1918". Wageningen 1935.

In de berekeningen is het gewicht van elk der zes gebieden gelijk genomen. Een overzicht van de uitkomsten van het onderzoek is te vinden in Staat I.

Per koe is de gemiddelde productie in 1941 uitgedrukt in

- a. de gemiddelde productie van 1939 gedaald tot 91,6%
b. " " " van 1940 " " 94,3%.

B. Zuid-Holland.

In Zuid-Holland is een andere methode gevolgd dan in Friesland. Hier zijn niet dezelfde dieren, maar wel dezelfde bedrijven in het onderzoek over drie jaren betrokken. De gegevens werden verzameld door den Rijksveeteeltconsulent voor Zuid-Holland. Zij hebben betrekking op in de respectieve boekjaren 1 Mei - 30 April afgesloten melklijsten. Daar de afkalfdatum gemiddeld 10 maanden voor het eindigen van de lactatieperiode ligt hebben de melklijsten afgesloten in het tijdvak 1 Mei 1939 - 30 April 1940 dus betrekking op melk van koeien, die afgekalfd zijn in de periode 1 Juli 1938 - 30 Juni 1939. Van deze koeien is gemolken in de periode 1 Juli 1938 - 30 April 1940; de hoofdmoot der productie valt evenwel in het kalenderjaar 1939. Hetzelfde geldt voor de in de volgende boekjaren afgesloten melklijsten.

De gegevens zijn gesplitst naar den aard der bedrijven in zuivere weidebedrijven en gemengde bedrijven. In Staat III. en IV zijn de uitkomsten vermeld. Per koe is de gemiddelde productie in de zuivere weidebedrijven in 1941 uitgedrukt in

- a. de gemiddelde productie van 1939 gedaald tot 91,8%
b. " " " " 1940 " " 99,6%

Per koe is de gemiddelde productie in de gemengde bedrijven uitgedrukt in

- a. de gemiddelde productie van 1939 gedaald tot 92,4%
b. " " " " 1940 " " 94,2%.

2. Het aantal melkkoeien per ha. grasland.

Aantal melk- en kalfkoeien
(Mei - Juni telling)

	1939	1940	1941
Friesland	265.161	254.714	233.389
verhoudingsgetal	100	96,1	88,0
"	---	100	91,6
Zuid-Holland	209.846	204.709	182.325
verhoudingsgetal	100	97,6	86,9
"	---	100	89,1
Nederland	1.566.281	1.520.392	1.372.885
verhoudingsgetal	100	97,1	87,7
"	---	100	90,3

Oppervlakte grasland in ha.

	1939	1940	1941
Friesland	235.568	231.544	232.997
verhoudingsgetal	100	98,3	98,9
"	---	100	100,6
Zuid-Holland	152.992	151.178	149.360
verhoudingsgetal	100	98,8	97,6
"	---	100	98,8
Nederland	1.341.000	1.328.000	1.320.000
verhoudingsgetal	100	99,0	98,4
"	---	100	99,4

Verhouding van het aantal koeien per ha. grasland
(verhoudingsgetal aantal koeien : verhoudingsgetal oppervlakte)

	1939	1940	1941
Friesland	100	97,8	89,0
	—	100	91,1
Zuid-Holland	100	98,7	89,0
	—	100	90,2
Nederland	100	98,1	89,1
	—	100	90,9

Verhouding geproduceerde hoeveelheid melk per ha.
(verhoudingsgetal productie per koe x verhoudingsgetal van aantal koeien per ha.)

	1939	1940	1941
Friesland	100	94,9	81,5
	—	100	85,9
Zuid-Holland weidebedrijven	100	91,0	81,7
	—	100	89,8
gemengde bedrijven	100	95,2	82,2
	—	100	85,0

RESULTATEN.

A. Hoeveelheid melk.

In rapport no. 16 is de melkproductie genomen over de perioden 1 Mei - 30 April. Per ha. zou dan de gemiddelde productie in 1939/40, 1940/41 en 1941/42 respectievelijk hebben bedragen 4119 kg., 3582 kg. en 2846 kg. De productie van 1941/42 uitgedrukt in die van 1939/40 bedroeg dus 69% en dit uitgedrukt in die van 1940/41 dus 79%.

Uitgaande van de productie in 1941/42 wordt op grond van wijzigingen in een aantal factoren, (zie bijlage 6 van rapport no. 16) de vermoedelijke melkproductie van 1942/43 berekend.

De productiegegevens van de controle-verenigingen hebben in hoofdzaak betrekking op de kalenderjaren. Voor een goede vergelijking geven wij hier de met onze in rapport no. 16 gebruikte productiegegevens over de boekjaren 1 Mei - 30 April corresponderende productiecijfers over de kalenderjaren (verstrekt door de Onderbedrijfsorganisatie voor Zuivel) weer.

Geproduceerde hoeveelheid melk in Nederland

Periode	Totaal in 1000 kg.	per ha. in kg.	verhoudingsgetal productie per ha.	
1 Jan. - 31 Dec. 1939	5.647.402	4211	100	—
1 " - 31 " 1940	5.209.476	3923	93,2	100
1 " - 31 " 1941	4.100.635	3107	73,8	79,2

Daling van de geproduceerde hoeveelheid melk per ha.
(in verhoudingsgetallen)

	Gemiddelde productie in Nederland volgens de O.B.Z.		Volgens de gegevens v.d.contrôle-ver.					
			Friesland			Zuid-Holland		
						weidebedrijven gem.bedrijf		
1939	100	---	100	---	100	---	100	---
1940	93,2	100	94,9	100	91,0	100	95,2	100
1941	73,8	79,2	81,5	85,9	81,7	89,8	82,2	85,0
In % van de pro- ductie volgens de 100 O.B.Z. 1941		100	110,4	108,5	110,7	113,4	111,4	107,3

Voor Friesland moet het voorbehoud gemaakt worden, dat door het feit, dat alleen voorjaarskalvende koeien (1 Jan.-31 Mei) in het onderzoek zijn betrokken, de geconstateerde daling der productie waarschijnlijk iets minder is dan de gemiddelde daling in werkelijkheid is geweest. Daar het aantal herfstkalvende koeien in verhouding tot het totaal echter niet zoo'n groote rol speelt is de invloed van het weglaten van deze categorie vermoedelijk niet groot.

De conclusie, die uit de cijfers kan worden getrokken is, dat de productie in 1941 volgens de gegevens van de O.B.Z. vergeleken met de resultaten, die de cijfers der contrôle-vereenigingen opleveren rond 10% te laag is berekend. De uitkomst van de daling in 1941 ten opzichte van 1939 is meer eensluidend, dan de uitkomst van de daling in 1941 ten opzichte van 1940.

Dit geldt voor de producten per ha. over het kalenderjaar 1941. In rapport no.16 is de door de O.B.Z. berekende productie over de periode 1 Mei 1941-30 April 1942 gebezigd. Het is evenwel geen gewaagde veronderstelling aan te nemen, dat de werkelijk geproduceerde hoeveelheid melk per ha. in de periode 1 Mei 1941-30 April 1942 ten minste evenveel van de door de O.B.Z. berekende hoeveelheid per ha. heeft afgeweken als in het kalenderjaar 1941.

Zooals op blz. 7 van de tekst van rapport no. 16 is berekend werden de melk-prijzen per kg. loco-boerderij bij een 10% hogere productie dan de in de berekeningen veronderstelde als volgt:

Friesland.

Middenbedrijf: kale kostprijs plus 20% ondernemersloon 12,5 ct.
90ste van de 100 bedrijven; kale kostprijs 12,- ct.

Zuid-Holland. 90ste van de 100 bedrijven; kale kostprijs

a. zelfkazende bedrijven 12,3 ct.
b. consumptiemelkbedrijven 12,4 ct.

B. Vetgehalte.

In Friesland (zie Staat II) is het vetgehalte in de jaren 1939 en 1940 gemiddeld constant. In 1941 is het gemiddelde vetgehalte evenwel 3,64 tegen 3,74 in de vorige jaren.

In Dolfstrahuizen is de daling 0,16%.

In Zuid-Holland (zie staat III en IV) is het gemiddelde vetgehalte in de weidebedrijven van 3,40% in 1939 gedaald tot 3,35%; dus slechts 0,05%.

In de gemengde bedrijven is practisch geen sprake van daling in het vetgehalte. De mogelijkheid bestaat, dat de verdere verkraping van het krachtvoeder in den winter van 1941/42 en het geheel wegvallen van het krachtvoeder in den winter van 1942/43 tot een verdere verlaging van het vetgehalte zal leiden. In rapport no. 16 is er van uitgegaan, dat het gemiddeld vetgehalte in 1942/43 0,15% (absoluut genomen) lager zal liggen dan in de basisjaren 1939/40 en 1940/41.

STEELPROEF NAAR HET GEMIDDELD VETGEHALTE VAN DE MELK IN FRIESLAND
OVER DE JAREN 1939, 1940 en 1941.

1939		aantal dieren	5 jaar	6 jaar	7 jaar	gem. gehalte	%	%
	Delfstrahuizen	59	3.70	3.60	3.63	3.66	100	
	Tijnje	81	3.77	3.65	3.58	3.66	100	
	Workum	76	3.84	3.75	3.87	3.82	100	
	Oosterend	72	3.77	3.72	3.80	3.76	100	
	Bergum	77	3.79	3.77	3.79	3.78	100	
	Donkerbroek	36	3.68	3.73	3.89	3.73	100	
		401				3.74	100	
1940			6 jaar	7 jaar	8 jaar			
	Delfstrahuizen	59	3.63	3.52	3.60	3.59	98.0	100
	Tijnje	81	3.70	3.59	3.50	3.59	98.0	100
	Workum	76	3.91	3.79	3.78	3.86	101.0	100
	Oosterend	72	3.77	4.25	3.85	3.91	104.0	100
	Bergum	77	3.80	3.77	3.77	3.78	100.0	100
	Donkerbroek	36	3.75	3.72	3.62	3.72	99.7	100
		401				3.74	100.1	100
1941			7 jaar	8 jaar	9 jaar			
	Delfstrahuizen	59	3.54	3.43	3.46	3.50	95.6	97.4
	Tijnje	81	3.64	3.61	3.44	3.56	97.3	99.2
	Workum	76	3.75	3.72	3.69	3.73	97.6	96.6
	Oosterend	72	3.56	3.63	3.80	3.64	96.8	93.1
	Bergum	77	3.76	3.66	3.68	3.71	98.2	98.2
	Donkerbroek	36	3.66	3.64	3.76	3.67	98.4	98.7
		401				3.64	97.3	97.7

STEEKPROEF NAAR DE VERHOUDING DER PRODUCTIE PER KOE EN NAAR HET
GEMIDDELDE VETGEHALTE IN ZUID-HOLLAND OVER DE JAREN 1939, 1940, EN 1941.

WEIDEBEDRIJVEN.

	aant. bedr.	1939					1940			1941			
		gem. leef- tijd	aant. die- ren	gem. melk gift	gem. vet- perc.	gem. leef- tijd	aant. die- ren	gem. melk gift	gem. vet- perc.	gem. leef- tijd	aant. die- ren	gem. melk gift	gem. vet- perc.
Stolwijk	10	4.6	174	4433	3.45	4.5	151	4074	3.44	4.4	139	3774	3.42
Zevenhoven	18	4.6	573	3162	3.37	4.5	572	2915	3.38	4.4	484	2902	3.36
Rijnsaters- woude	27	4.3	729	3538	3.34	4.3	732	3337	3.33	4.2	633	3273	3.30
Bilwijk	30	4.3	665	4015	3.34	4.5	657	3686	3.32	3.7	573	3622	3.31
Giessen- Nieuwkerk	7	4.4	100	3373	3.68	4.-	100	3219	3.50	3.8	68	3016	3.47
Hekendorp	11	4.-	311	3435	3.25	4.-	269	3288	3.20	3.9	246	3270	3.26
Bodegraven	27	4.1	707	3687	3.38	4.1	678	3282	3.32	3.9	613	3264	3.36
Lekkerkerk	26	4.2	585	3742	3.29	4.3	568	3455	3.24	4.4	463	3410	3.25
Bodegraven	9	4.3	297	3508	3.47	4.2	279	3001	3.42	4.5	253	3182	3.33
Aarlander- veen	11	4.3	344	3289	3.41	4.3	302	2975	3.44	4.2	279	3055	3.42
Hoornaar	6	4.1	122	3726	3.46	3.9	125	3464	3.40	4.4	78	3678	3.35
Hazerswoude	22	4.5	631	3707	3.38	4.3	679	3487	3.39	4.7	705	3578	3.36
Langerak	24	5.3	554	3679	3.30	4.3	514	3499	3.34	4.3	488	3511	3.31
Lekkerkerk	15	4.2	383	3817	3.42	4.4	361	3443	3.37	3.9	281	3409	3.44
Gemiddeld		4.3		3651	3.40	4.3		3366	3.36	4.2		3353	3.35
Totaal	243		6175				5987				5303		
Verhoudings- getallen				100	100			92.2	98.8			91.8	98.5
				-	-			100	100			99.6	99.7

Aanvulling rapport no. 16, staat IV.

STEEKPROEF NAAR DE VERHOUDING DER MELKPRODUCTIE PER KOE EN NAAR
HET GEMIDDELDE VETGEHALTE IN ZUID-HOLLAND OVER DE JAREN 1939,
1940 EN 1941.

GEMENGDE BEDRIJVEN.

	aant. bedr.	1939				1940				1941			
		gem. leef tijd	aant. die- ren	gem. melk gift	gem. vet- perc.	gem. leef tijd	aant. die- ren	gem. melk gift	gem. vet- perc.	gem. leef tijd	aant. die- ren	gem. melk gift	gem. vet perc.
's-Graven- deel	21	5.-	288	5287	3.52	5.-	305	5059	3.58	5.-	297	4743	3.62
Nieuw-Helvoet	14	4.-	283	4685	3.87	4.3	310	4619	3.39	4.3	272	4357	3.47
Poortugaal	13	4.5	192	4781	3.51	4.9	200	4734	3.55	5.-	207	4367	3.50
IJsselmonde	4	5.4	225	4557	3.50	5.3	177	4253	3.49	4.5	86	3795	3.42
Barendrecht	13	4.3	305	4247	3.26	4.1	266	4355	3.35	4.2	212	4264	3.45
Klaaswaal	14	4.5	192	4768	3.66	4.7	167	4602	3.36	4.6	167	4424	3.59
Nieuw-Helvoet	16	4.2	239	4818	3.47	4.1	229	4861	3.52	4.-	218	4633	3.52
Strijen	23	4.9	356	4565	3.55	4.9	350	4559	3.56	5.-	300	4459	3.52
Voorne	31	4.-	393	4852	3.55	4.-	379	4728	3.60	4.-	393	4301	3.60
Gemiddeld		4.5		4729	3.54	4.6		4641	3.52	4.5		4371	3.52
Totaal	149		2473				2383				2152		
Verhoudings- getallen				100	100			96.4	99.4			92.4	99.4
				-	-			100	100			94.2	100

ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN MELK IN 1942/'43.

DOEL.

Het verkrijgen van een zoo representatief mogelijk kostenbeeld van de productie van de melk in verschillende gebieden en met verschillende bestemmingen voor de periode 1 Mei 1942 - 30 April 1943.

METHODE EN MATERIAAL.

I. De bepaling van de historische kostenbeelden in de basisjaren 1 Mei 1939 - 30 April 1940 en 1 Mei 1940 - 30 April 1941.

Van elk bedrijf is individueel de kostprijs van de melk - gemiddeld per jaar - berekend. Daar de melk kwalitatief verschilt, heeft om een goede vergelijkingsbasis te verkrijgen, zoo mogelijk een herleiding van de kostprijzen plaatsgevonden tot kostprijzen van melk met een vetgehalte van 3.3%. De kostprijzen zijn dan evenredig met het vetgehalte gewijzigd.

Als uitgangsmateriaal zijn de fiscale boekhoudingen, die op de landbouwboekhoudbureaux zijn gevoerd, genomen.

Uit den aard der zaak konden voor de kostprijsberekening alleen overwegend weidebedrijven gebruikt worden. De fiscale boekhouding toch verschaft geen licht over de verdeling van de kosten naar product. Voorzover nog nevenbedrijf voorkwam - hoewel kwantitatief dus al naar verhouding minder belangrijk - is gepoogd door persoonlijk enquetteren op de bedrijven zoo zorgvuldig mogelijk een kostensplitsing tot stand te brengen. Het nevenbedrijf is dus zoo goed mogelijk geëlimineerd. Als nevenbedrijf is aangemerkt: akkerbouw, varkenshouderij, schapenhouderij, paardenfokkerij, kaas- en botermakerij. Niet als nevenbedrijf is beschouwd: de rundveefokkerij, de rundveemesterij (mits op bescheiden schaal toegepast), de hooibouw, de kuilgraswinning en het aanhouden van voor het melkbedrijf benodigde werkpaarden.

De producten van de rundveehouderij - de melk en het vee of vlesch - zijn verbonden producten. In strikten zin kunnen er dus geen afzonderlijke kostprijzen berekend worden. Gezamenlijk moeten beide producten de totale kosten goedmaken. Er bestaat dus een nauwe relatie tusschen de prijzen van de melk en van het vee.

Daar de bruto-opbrengst van vee kwantitatief relatief veel minder belangrijk is dan die van de melk kan evenwel gevoegelijk de melk als hoofdproduct en het vee als bijproduct worden beschouwd. De kostprijs van de melk is dientengevolge gevonden door op de totale kosten, betreffende het rundvee in ruimen zin, in mindering te brengen de opbrengsten van het bijproduct vee. De kosten omvatten alle kostenelementen, uitgezonderd het ondernemersloon. De kostprijs geeft dus den kalen kostprijs weer.

Een toelichting op de afzonderlijke kostenelementen is te vinden in Bijlage I. De aldus gevonden individuele kostprijzen zijn per gebied en per jaar in frequentie-diagrammen gerangschikt naar de hoogte en met een interval van $\frac{1}{4}$ cent per kg. melk. Om toevallige afwijkingen in het steekproefmateriaal uit te schakelen is de normaalcurve aan de hand van de daarvoor gebruikelijke formule berekend. Om gemakkelijk bij elken kostprijs te kunnen aflezen welk procentueel gedeelte van het totaal aantal bedrijven een lagere kostprijs heeft is op grond van de normaalcurve een sommatiecurve geconstrueerd. In de beide basisjaren heeft het onderzoek zich over een vrij groot aantal bedrijven uitgestrekt inde volgende weidegebieden:

- 1e. Friesland. (Kleiweidegebied, Veenweidegebied en De Wouden). (grafiek I - IV)
De melk heeft in deze gebieden een overwegend industriele bestemming.
- 2e. Het aansluitend grenzende gebied van Zuid-Holland en Utrecht, waar de melk normaal voor de boerenkaasbereiding of industriele verwerking bestemd is. Een herleiding tot melk van 3.3% vet was voor het meerendeel van deze bedrijven niet mogelijk (grafiek V - VIII).
- 3e. Het gebied rondom de groote steden in Holland, waar de melk voor directe consumptie bestemd is. Ook voor dit gebied was herleiding tot melk van 3.3% vet niet mogelijk (grafiek IX - XII).

In de gebieden met gemengde bedrijven is het niet goed mogelijk op grond van de fiscale boekhoudingen tot betrouwbare kostprijsberekeningen te komen. Hiervoor is een gedurende het boekjaar bijgehouden kostprijsboekhouding onontbeerlijk. Een kostenbeeld van de productie van de melk in alle belangrijke gebieden van Nederland kan dus niet worden gegeven.

II. De voorcalculatie.

De voorcalculatie bestaat in het aanbrengen van wijzigingen in elk der kostprijsbepalende factoren in de basisjaren, zoodanig dat zij in overeenstemming komen met den waarschijnlijk geachten toestand in de periode 1 Mei 1942 - 30 April 1943.

A. De kosten.

Wijzigingen in de kosten kunnen zoowel naar hoeveelheid als prijs optreden. Voor een goede analyse is noodzakelijk dat de kosten zooveel mogelijk zijn gesplitst tot homogene categoriën, wat de prijsbeweging betreft.

Een dergelijke ver doorgevoerde splitsing naar kostensoort wordt in de fiscale boekhoudingen niet aangetroffen. Voor een steekproefsgewijze gekozen aantal bedrijven per gebied en per jaar is achteraf met behulp van de aanwezige bescheiden deze splitsing gemaakt. Per kostensoort is een gemiddelde berekend.

Met behulp van de wijzigingscoëfficiënten (Bijlage II) is voor deze groepen bedrijven de voorcalculatie uitgevoerd (Bijlage III). De aldus gevonden totale kosten in de periode 1942/'43 uitgedrukt in een percentage van de totale kosten in de basisjaren geeft de wijzigingscoëfficiënt per jaar en per gebied voor al de andere bedrijven. Het is namelijk geen gewaagde veronderstelling er van uit te gaan, dat wijziging van de totale kosten van de geheele groep onderzochte bedrijven evenredig verloopt met de wijziging van de gemiddelde totale kosten van een willekeurig gekozen aantal van deze bedrijven.

B. De Opbrengsten.

a. Nevenproducten. Voor de niet belangrijke post organische mest, die als opbrengst- en kostenfactor verschijnt, zij verwezen naar de bijlagen over de kostenelementen en wijzigingsfactoren.

Van meer gewicht is de post bruto-resultaten op rundvee. De bepaling hiervan is in de basisjaren geschiedt volgens de opstelling: (waarde eindinventaris + verkoopen) - (waarde begininventaris + aankopen). De bedrijfsvoering oefent een grooten invloed uit op dezen post. De fokbedrijven in Friesland geven een belangrijke bruto-winst; de consumptiemelkbedrijven in Holland daarentegen een verlies, dat verklaard kan worden uit den aankoop van verse koeien en den verkoop van afgemolken dieren.

In het algemeen is analyse van dezen post moeilijk. Zij betreft aan- en verkoop van fokvee en gebruiksdieren, aankoop en verkoop van magere dieren voor vetweiderij en mesten op stal en tenslotte den verkoop van slachtvee. Onder vrijwel gelijk gebleven productieomstandigheden zou het aannemelijk zijn, dat gemiddeld naar hoeveelheid en samenstelling deze veemutatie- en -afzet een constant karakter heeft.

De voorcalculatie zou dan alleen uitgevoerd kunnen worden door een wijziging in de prijzen van het vee.

Het ligt voor de hand dat de ingrijpende veranderingen, betreffende de verplichte veevervoering en de beperking van het krachtvoer aanleiding hebben gegeven tot verandering in de bedrijfsvoering. De consumptiemelker van voorheen zal zich nu waarschijnlijk meer toeleggen op de aanfok van vee en bovendien een minder sterke veemutatie toepassen. Hierdoor zou het gewoonlijk voorkomende bruto-verlies op rundvee veranderd kunnen zijn in bruto-winst. Daar staat evenwel tegenover, dat als consequentie van de toegenomen aanfok van jongvee, een minder groote oppervlakte grasland voor het melkvee beschikbaar is.

Het aantal melkkoeien of in elk geval de melkproductie - afgezien van andere factoren - zal dus zijn afgenomen. Wat op de eene post - bruto-resultaten rundvee - wordt gewonnen, wordt waarschijnlijk op de andere post - de melk - meer dan verloren.

Het is ons evenwel niet mogelijk gebleken de hier geschetste ontwikkeling kwantitatief in cijfers eenigszins te benaderen.

Bij de berekeningen hebben wij er ons op gebaseerd, dat de veefafzet in de basisjaren kwantitatief als normaal voor de periode 1942/'43 mag worden geschouwd.

In Bijlage IV wordt op dit belangrijke punt nader ingezaan.

b. Hoofproduct: de melk.

De Onderbedrijfsorganisatie voor Zuivel verschaft ons de volgende berekening:

Melkproductie van 1 Mei 1939 - 1 Mei 1942.

Voor de berekening der melkproductie in de periode 1 Mei 1939 - 1 Mei 1941 is uitgegaan van de door het Es-Bu. (C.B.S.) samengestelde cijfers betreffende de industrieel verwerkte melk. Deze hoeveelheden werden vermeerderd met de melk, verwerkt tot boerenkaas en boerenboter, de consumptiemelk, de bakkersmelk en de voor opfokdoeleinden gebruikte melk. De voor de bereiding van boerenkaas en boerenboter bestemde melk werd berekend aan de hand der productiedezzer producten. Bij de berekening der in consumptie gebrachte melk werd uitgegaan van de voor het A.V.M.-gebied bekende consumptie, welke op basis der bevolking werd omgerekend tot de consumptie voor het geheele land. Het consumptiemelkverbruik der boerenbevolking werd geschat op 200.000 ton per jaar, de opfokmelk op 250.000 ton per jaar.

Van 1 Mei 1941 af werd gebruik gemaakt van de door het C.B.S. samengestelde cijfers betreffende de van veehouders ontvangen melk. Daardoor werd schatting der consumptiemelk overbodig, daar deze afgezien van het eigen verbruik der veehouders, in eerstgenoemd cijfer is inbegrepen. Met clandestien bereide kaas en boter en clandestien in den handel gebrachte melk kon uiteraard geen rekening worden gehouden. De totale melkproductie 1), op de bovengenoemde wijze berekend, bedraagt voor de verschillende perioden (in 1000 kg):

1 Mei 1939	- 1 November 1939	3.209.500
1 November 1939	- 1 Mei 1940	2.314.200
	Totaal 1939/'40	5.523.700
1 Mei 1940	- 1 November 1940	2.993.300
1 November 1940	- 1 Mei 1941	1.763.400
	Totaal 1940/'41	4.756.700
1 Mei 1941	- 1 November 1941	2.492.700
1 November 1941	- 1 Mei 1942	1.264.700
	Totaal 1941/'42	3.757.400

Volgens de berekening uitgevoerd in Bijlage VI zal de productie bedragen in 1942/'43

1 Mei 1942	- 1 November 1942	2.064.000
1 November 1942	- 1 Mei 1943	1.105.000
	Totaal 1942/'43	3.169.000

Voor de berekening van de verandering van de melkproductie per ha. dient nog in aanmerking te worden genomen, dat het areaal grasland in de basisjaren 1939 en 1940 respectievelijk bedroeg 1.341.000 ha en 1.328.000 ha. terwijl er in 1942 naar schatting 1.230.000 ha. grasland zal zijn.

Totale productie van melk per ha.:

1939/'40	5.523.700.000 : 1.341.000 = 4119 kg.
1940/'41	4.756.700.000 : 1.328.000 = 3582 kg.
1941/'42	3.757.400.000 : 1.320.000 = 2846 kg.
1942/'43	3.169.000.000 : 1.230.000 = 2576 kg.

De productie in 1942/'43, uitgedrukt in een percentage van de productie in de beide basisjaren is dus resp. 62½% vergeleken met 1939/'40 en 72% vergeleken met 1940/'41.

De wijzigingscoëfficiënt voor de absolute daling van de melkproductie wordt dus:

Voor het basisjaar 1939/'40	100 : 62½ = 1.60
Voor het basisjaar 1940/'41	100 : 72 = 1.39

- 1) De cijfers betreffende de totale melkproductie, welke gebruikt zijn in het rapport van April 1941 verschillen eenigermate met deze cijfers, hoofdzakelijk tengevolge van uitaanlopende ramingen betreffende het melkverbruik voor consumptiedoeleinden en voor den opfok. De procentuele daling vertoont evenwel in beide berekeningen slechts een gering verschil.

Naast de daling van het kwantum melk is in ons vorig rapport een daling van het vetgehalte van 0.15% op melk van gemiddeld 3.3% vet ingecalculeerd. Voor 1942/'43 is deze daling gehandhaafd. Dus de wijzigingscoëfficiënt uit hoofde van de daling van het vetgehalte is $3,3 : 3,15 = 1.05$.

De mogelijkheid bestaat natuurlijk dat tengevolge van relatief gunstige of ongunstige weersomstandigheden de melkproductie hoger of lager uitvalt. Verder is er geen rekening mee gehouden, dat er in vergelijking met 1941 in 1942 vermoedelijk een verdere verschuiving in den afkalftijd heeft plaats gevonden.

Tenslotte is er van uitgegaan, dat de hoeveelheid melk die in 1941/'42 voor eigen consumptie van de boeren en de opfok van het jongvee is gebruikt niet groter was dan in de onmiddellijk er aan voorafgaande jaren.

Om juist ingelicht te zijn over de daling van de hoeveelheid gemolken melk en eveneens over het verloop van het vetgehalte in de jaren 1939/'40, 1940/'41 en 1941/'42 worden steekproefsgewijze nog cijfers verzameld via de controleverenigingen in Friesland en Zuid-Holland. De resultaten van dit onderzoek zullen zoo spoedig mogelijk worden doorgegeven in een aanvulling op dit rapport.

SAMENVATTING DER RESULTATEN.

In de grafieken zijn de kostenbeelden in beide basisjaren voor de drie in het onderzoek betrokken bedrijven weergegeven.

Bij een beschouwing van de kostenbeelden valt op:

- 1e. dat de kostprijzen in 1940/'41 hoger zijn dan in 1939/'40.

Voor de industriemelkbedrijven in Friesland en de zelfkazende en industriemelkbedrijven in Zuid-Holland en Utrecht (omstreken van Gouda) liggen de kostprijzen van het middenbedrijf in 1940/'41 ruim een $\frac{1}{2}$ ct. per kg. hoger dan in 1939/'40.

Voor de consumptiemelk-bedrijven evenwel $1\frac{3}{4}$ et. Afgezien van de mogelijkheid, dat het betrekkelijk klein aantal bedrijven in dit gebied geen representatief beeld van het geheel geeft, is er wel een verklaring voor deze afwijking te vinden. Het ligt voor de hand, dat in het consumptiemelkgebied met zijn dichte veebezetting de vermindering van het krachtvoer de melkproductie relatief het meest heeft doen dalen. Bovendien bestaat de mogelijkheid dat in het gebied rond de groote steden reeds in 1940/'41 een gedeelte der melk aan haar wettelijke bestemming is onttrokken.

- 2e. dat de spreiding van de kostprijzen in 1940/'41 groter is dan in 1939/'40, met uitzondering van die van de consumptiemelkbedrijven. Terwijl voor het middenbedrijf in Friesland de kostenstijging een $\frac{1}{2}$ et. per kg. bedraagt, is dit voor het 90ste van de 100 bedrijven zelfs 1.3et. Voor de zelfkazende en industriemelk-bedrijven in Zuid-Holland en Utrecht is de kostenstijging voor het 90ste bedrijf 1.05 ct.

Wij krijgen den indruk, dat deze grootere spreiding in de kostprijzen der melk voornamelijk wordt veroorzaakt door een grootere spreiding in 1940/'41, vergeleken met 1939/'40, wat betreft de post bruto-resultaten rundvee.

Uitgaande van huidige vleeschprijzen zijn voor 1942/'43 de kale kostprijzen berekend, zooals deze in onderstaand staatje zijn weergegeven:

Staat A. Overzicht van de kale kostprijzen in ct. per kg. melk in 1942/'43.

Percentage van het totaal aantal bedrijven met een lagere kostprijs dan de er onder vermelde	50%	80%	90%	Voor berekening zie:
<u>Friesland - industriemelkbedrijven</u>				
uitgaande van basisjaar 1940/'41	10.58	12.32	13.31	} Staat I
" " " 1939/'40	10.89	11.94	12.60	
<u>Gemiddeld (afgerond)</u>	<u>10.75</u>	<u>12.15</u>	<u>12.95</u>	
<u>Zuid-Holland en Utrecht - zelfkazende en industriemelk-bedrijven</u>				
uitgaande van basisjaar 1940/'41	11.28	12.80	13.78	} Staat II
" " " 1939/'40	11.36	12.58	13.22	
<u>Gemiddeld (afgerond)</u>	<u>11.30</u>	<u>12.70</u>	<u>13.50</u>	
<u>Holland - consumptiemelkbedrijven</u>				
uitgaande van basisjaar 1940/'41	12.74	13.59	14.08	} Staat III
" " " 1939/'40	10.78	12.23	13.07	
<u>Gemiddeld (afgerond)</u>	<u>11.75</u>	<u>12.90</u>	<u>13.60</u>	
				L.E.I.

Voot de middenbedrijven zijn voor Friesland en Zuid-Holland-Utrecht de uitkomsten op grond van de verschillende basisjaren vrijwel gelijk. Voor de consumptiemelk-bedrijven in Holland is het verschil 1 cent. Waarschijnlijk was betere overeenstemming verkregen indien bij de berekening van de daling der melkproductie over gegevens uit de consumptiemelk-bedrijven had kunnen worden beschikt. Nu is de gemiddelde daling voor Nederland ook aangenomen voor dit speciale gebied.

Daar de spreiding van de kostprijzen in de basisjaren aanmerkelijk verschilde spreekt het vanzelf, dat de uitkomsten van de berekeningen voor 1942/'43 voor het 80ste en 90ste bedrijf op grond van de verschillende basisjaren ook een corresponderend verschil vertoonen.

De berekende kale kostprijzen zijn in Friesland het laagst; de kostprijzen in het gebied van de zelfkazers liggen een $\frac{1}{2}$ cent hoger; die voor de consumptie melkers in Holland globaal 1 ct. hoger. Voor Friesland hebben deze kale kostprijzen betrekking op melk van 3.3% vetgehalte. Voor de zelfkazende en consumptiemelk-bedrijven waren in de meeste gevallen de vetgehalten niet bekend, zoodat de voor deze bedrijven berekende kostprijzen betrekking hebben op volle melk. Het vetgehalte in de jaren voor den oorlog week in deze gebieden gemiddeld niet veel af van 3.3%.

Wij vestigen er nogmaals met nadruk de aandacht op, dat bij de berekeningen ervan is uitgegaan, dat de bedrijfsstructuur in 1942/'43 niet principieel is veranderd ten opzichte van 1939/'40 en 1940/'41. Zoodanig als we reeds eerder opmerkten gaat deze veronderstelling niet op voor de consumptiemelk-bedrijven en - hoewel in geringere mate - ook niet geheel voor de zelfkazende bedrijven. De toeneming van de eigen aankoop heeft voor een deel den aankoop van verse koeien vervangen. Daardoor verbetert de post bruto-resultaten rundvee, maar wordt eveneens de melkproductie extra verlaagd. De noodige gegevens ontbraken ons om de wijziging van deze factoren in onze berekeningen te verdisconteeren. De berekende kostprijzen passen dus niet geheel meer op de werkelijke bedrijven.

Vergelijking kostprijzen 1942/'43 met die van 1941/'42 in Friesland.

Het vorige jaar beschikten wij vrijwel alleen over betrouwbare gegevens uit Friesland. Ter vergelijking stellen wij in staat B. de uitkomsten van het onderzoek voor de periode 1941/'42 naast de nu verkregen uitkomsten voor de periode 1942/'43.

Staat B.

Kale kostprijzen van industriemelkbedrijven in Friesland in ct. per kg. melk van 3.3% vetgehalte.

Percentage van het totaal aantal bedrijven met een lageren kostprijs dan de er onder vermelde	50%	80%	90%
periode 1 Mei 1942/ 30 April 1943.	10.75	12.15	12.95
periode 1 Mei 1941/ 30 April 1942	8.90	9.90	10.35
Stijging van de kale kostprijzen	1.85	2.25	2.60

Het ondernemersloon.

De in de Staten A en B weergegeven kostprijzen bevatten geen belooning voor de ondernemerswerkzaamheid van den boer. Voor den boer en zijn gezinsleden is enkel een loon voor handenarbeid ingecalculeerd gelijk aan dat van vreemde arbeidskrachten. Voor den boer is dit b.v. gelijk gesteld aan het loon van een flinken landarbeider.

Bij de prijsbepaling voor de periode 1941/'42 is op basis van het kostenbeeld in Friesland er van uitgegaan, dat de 90ste van de 100 bedrijven, gerangschikt naar de hoogte van de kostprijzen en beginnende bij den laagsten, nog juist zijn kalen kostprijs vergoed zou krijgen. Deze 90ste boer (het grensbedrijf) wordt dus gelijkgesteld met een landarbeider. Het vraagstuk van de bepaling van een ondernemersloon voor het middenbedrijf is dus op deze wijze omzeild. Indien de prijs voor 1942/'43 zou worden bepaald op de hoogte van den kalen kostprijs van het 90ste bedrijf in Friesland (dus practisch 13 ct) dan zou het middenbedrijf per kg. melk aan ondernemersloon $13 - 10.75 = 2.25$ ct. ontvangen.

Bij een gemiddelde productie in Friesland van ongeveer 2900 kg. melk van 3.3% vet per ha 1) in 1942/'43 zou dan de ondernemersbeloening per ha ruim f. 65.- bedragen.

Bij de berekening van de prijzen der akkerbouwproducten, vleesch- en eierprijzen is als maatstaf van de ondernemersbeloening een percentage van de totale kale kosten genomen. Bij de reeds vastgestelde prijzen der akkerbouwproducten voor oogst 1942 is dit percentage globaal op 20% te bepalen. Indien wij het ondernemersloon voor de melk volgens de gevolgde methode bij andere producten berekenen komen wij tot de volgende opstelling:

kale kostprijs per kg. melk voor het middenbedrijf	10.75 ct.
kosten in mindering gebracht tegenover de bruto-opbrengsten van het vee en vleesch in 1942/'43 tegen de huidige vleeschprijzen	2.64 ct.

Totale kosten voor melk en vleesch samen dus	13.39 ct.
--	-----------

Zal de boer op deze verbonden productie een ondernemersloon genieten van 20%, dan moet dus de melkprijs gesteld worden op $10.75 + 20\% (13.39) = 13.43$ of afgerond op $13\frac{1}{2}$ ct. per kg.

In dat geval ontvangt het middenbedrijf dus per kg. melk een $\frac{1}{2}$ ct meer aan ondernemersloon, dan in het geval, dat de melkprijs zou worden vastgesteld op de hoogte van den kalen kostprijs (nl. 13 ct) van den 90sten boer. Het ondernemersloon bedraagt voor het middenbedrijf bij een ondernemersloon van 20% per ha $2900 \times 2\frac{1}{2}$ ct = ongeveer f. 80.- per ha.

Stijging eigenaarslasten.

In al onze kostprijsberekeningen zijn wij tot nu toe uitgegaan van de kosten van het grondgebruik, zooals die ten laste komen van den pachter. In de pacht is sinds 1939/'40 practisch geen wijziging gekomen. Voor de eigen boeren zijn evenwel de lasten belangrijk gestegen.

In Bijlage II onder nummer 32 is deze stijging berekend. De conclusie is dat tengevolge van de verhooging der grond-, polder- en waterschapsbelasting de kosten per geproduceerde kg. melk in 1942/'43 0.38 ct. hooger zijn dan 1939/'40 omgerekend op het kwantum melk in 1942/'43.

Geleverde melk en gemolken melk.

Bij de schatting van de melkproductie in 1942/'43 zijn wij uitgegaan van de door de onderbedrijfsorganisatie voor zuivel berekende melkproductie in 1941/'42. Bij deze berekening was geen rekening gehouden met een mogelijk grooter geworden verschil tusschen geleverde melk en gemolken melk, vergeleken met de jaren, waarin nog geen rantsoeneering van melk en zuivelproducten was ingesteld. Een schatting van dit verschil is ons niet mogelijk. Volledigheidshalve geven wij hier weer welken invloed het op den melkprijs zou hebben indien in onze berekeningen inderdaad zou zijn uitgegaan van een te laag kwantum gemolken melk.

Een melkprijs van bv. 13 cent per kg. bij de door ons berekende productie zou $12\frac{1}{2}$ ct. worden indien de productie in werkelijkheid 4% grooter zou zijn geweest en 12 ct. indien de productie ruim 8% grooter zou zijn geweest.

De invloed van een verhooging der vleeschprijzen.

Zooals in Bijlage IV is berekend zou een verhoging van vleeschprijzen op het niveau als in rapport no. 14 is voorgesteld tot gevolg hebben, dat op basis van de geschatte melkproductie 1942/'43 per kg. melk de bruto-resultaten op rundvee zouden stijgen van gemiddeld 2.64 ct tot 3.57 ct. Een dergelijke verhoging van de vleeschprijzen zou dus tot gevolg hebben dat de berekende melkprijs 0.93 ct. of globaal 1 ct. lager gesteld kan worden.

Zomerprijs en winterprijs.

Globaal genomen verhouden de berekende totale zomerproductie en winterproductie in de periode 1 Mei 1942 - 30 April 1943 zich tot elkander als 2: 1. Om b.v. den gemiddelden prijs van 13 ct. per kg. effectief te maken zou dus bv. de zomerprijs op 12 ct. en de winterprijs op 15 ct. gesteld kunnen worden.

1) De gemiddelde productie per ha. bedroeg in 1939/'40 op de in het onderzoek betrokken bedrijven rond 4800 kg. melk van 3.3% vet. Rekening houdende met een daling van het vetgehalte van 3.3 op 3.15 en met een achteruitgang van de productie met $37\frac{1}{2}\%$ zal dus in 1942/'43 per ha een productie verwacht kunnen worden van ongeveer 2900 kg melk van 3.3% vetgehalte.

Een verschil in prijshoogte tusschen zomer en winter gefundeerd op verschillen in productiekosten tusschen zomer- en wintermelk kan door ons bij gebrek aan voldoende gegevens in het huidige stadium van onderzoek niet worden berekend.

De herleiding van de melk tot melk met een vetgehalte van 3.3%. 1)

Om de vergelijkbaarheid van het gebruikte materiaal onderling te verhoogen, was het gewenscht melk van uiteenlopende kwaliteit volgens haarwaarde tot een uniform product te herleiden. Evenals het vorige jaar is dit - voor- zoover het vetgehalte bekend was - gedaan in evenredigheid met het vetgehalte. Nu momenteel de betaling van de melk per kg evenwel geschiedt volgens het stelsel constante grondprijs + prijs x vetgehalte zou de herleiding eigenlijk ook op deze leest moeten worden geschoeid. De formule voor de herleiding wordt dan als volgt:

$$x = a + \frac{3.3}{v} (k_v - a).$$

x = kostprijs van de melk bij een vetgehalte van 3.3.

a = grondprijs per kg. melk

v = werkelijk gemiddeld vetgehalte van het betrokken bedrijf

k_v = totale kostprijs van de melk met vetgehalte v.

Terwijl de thans gebruikte formule is $x = \frac{3.3}{v} \times k_v$

Het verschil in uitkomst bij gebruik van deze formules is, dat bij herleiding van melk van een hooger vetgehalte dan 3.3% de door ons gevonden uitkomst inderdaad lager is dan bij gebruik van de betere formule; en omgekeerd bij de melk van een vetgehalte lager dan 3.3%.

Het verschil is n.l. $a - \frac{3.3}{v} \times a$

Bij v = 3.7 en a = 2.5 ct. komen we dus

$$2.5 - \frac{3.3}{3.7} \times 2.5 = 0.27 \text{ ct. per kg. te laag uit.}$$

Daar in Friesland het vetgehalte in de basisjaren gemiddeld ongeveer op 3.70% kan worden gesteld, zijn dus de door ons herleide prijzen van melk met een vetgehalte van 3.3% rond $\frac{1}{4}$ cent te laag.

Samenvatting van de resultaten op pachtbasis en bij de huidige vleeschprijzen (in centen per kg. melk).

	Friesland	Zuid-Holland		
		Middenbedrijf	Zelfkazende bedrijven	consumptiemelkbedrijven
			Het 90ste van de 100 bedrijven	
Kale kostprijs	10.75	12.95		
Correctie herleiding (zie boven)	+ .25	- .25		
Kale kostprijs dus	11.-	13.20	13.50	13.60
Ondernemersloon	2.75	-	-	-
Totale kostprijs	13.75	13.20	13.50	13.60
Bij event. 5% fraude (afgerond)	13.10	12.60	12.90	13.-
Bij event. 10% fraude (afgerond)	12.50	12.-	12.30	12.40

1).

Een lid van de Commissie van Advies, Dr. Schiere, maakte ons op dit punt opmerkzaam, doch stelde het probleem anders n.l. hoe verhouden zich de kosten van het produceeren van melk met een resp. vetgehalte van 3.3% en 3.7%, onder overigens gelijke omstandigheden. Wij daarentegen stelden de vraag hoe verhoudt zich de waarde der verschillende prestaties. Dr. Schiere neigt tot de conclusie, dat de kosten van een kg. melk per procent vet belangrijk lager zijn van melk met 3.7% vet dan van melk met een vetgehalte van 3.3%. Dit verschijnsel zou dan mede het verschil in kostprijzen tusschen Friesland en Holland kunnen verklaren.

Bij een verhooging van de vleeschprijzen in overeenstemming met de uitkomsten van rapport no. 14 kunnen deze einduitkomsten globaal 1 ct. lager gesteld worden.

Rekening houdende met de gestegen grondbelasting, polder- en waterschapslasten zouden de berekende kostprijzen voor eigenaarsboeren in het weidegebied van Zuid-Holland rond 0.4 ct. per kg. melk hoger worden.

's-Gravenhage, 2 Juni 1942.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT,
De Directeur,

Hanning
(Drs. J. Hanning).

De leden van de Commissie van Advies hebben zich accoord verklaard met den inhoud van dit rapport.

Hanning

Rapport No. 16. Staat I.

OVERZICHT VAN DE BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN PER KG. MELK VAN 3.3% VET
IN BOEKJAAR 1 Mei 1942 - 30 April 1943 VAN INDUSTRIEMELKBEDRIJVEN IN FRIESLAND.
(bij de huidige vleeschprijzen).

A. Basisjaar 1940/'41.

Percentage van het totaal aantal bedrijven met een lagere kostprijs dan de er onder vermelde.	50%	80%	90%	Zie:	
Kale kostprijzen in 1940/'41	6.36	7.40	8.00	Grafieken: I en III.	
Voorrekening voor 1942/'43					
uit hoofde van verandering in: wijz.coëff.					
1e.de absolute kosten	1.14	7.25	8.44	9.12	Bijlage III.
2e.de absolute productie	1.39	10.08	11.73	12.68	Tekst blz.3.
3e.het vetgehalte	1.05	10.58	12.32	13.31	Tekst blz.4.
dus KALE KOSTPRIJZEN 1942 /'43	10.58	12.32	13.31		

B. Basisjaar 1939/'40.

Percentage van het totaal aantal bedrijven met een lagere kostprijs dan de er onder vermelde.	50%	80%	90%	Zie:	
Kale kostprijzen in 1939/'40	5.79	6.35	6.70	Grafieken II en IV.	
Voorcalculatie voor 1942/'43					
uit hoofde van verandering in: wijz.coëff.					
1e. de absolute kosten	1.12	6.48	7.11	7.50	Bijlage III.
2e. de absolute productie	1.60	10.37	11.38	12.-	Tekst blz. 3.
3e. het vetgehalte	1.05	10.89	11.95	12.60	Tekst blz. 4.
dus KALE KOSTPRIJZEN 1942 /'43	10.89	11.95	12.60		

Rapport No. 16. Staat II.

OVERZICHT VAN DE BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN PER KG. MELK IN BOEKJAAR
1 Mei 1942 - 30 April 1943 VAN ZELFKAZENDE- EN INDUSTRIEMELKBEDRIJVEN IN
ZUID-HOLLAND EN UTRECHT. (bij de huidige vleeschprijzen).

A. Basisjaar 1940/'41.

Percentage van het totaal aantal be- drijven met een lagere kostprijs dan de er onder vermeldde.		50%	80%	90%	Zie:
Kale kostprijzen in 1940/'41		7.58	8.60	9.25	Grafieken V. en VII.
Voorecalculatie voor 1942/'43. uit hoofde van verandering in: Wijz.coëff.					
1e. de absolute kosten	1.02	7.73	8.77	9.44	Bijlage III
2e. de absolute productie	1.39	10.74	12.19	13.12	Tekst blz. 3.
3e. het vetgehalte	1.05	11.28	12.80	13.78	Tekst blz. 4.
Dus KALE KOSTPRIJZEN 1942/'43		11.28	12.80	13.78	

B. Basisjaar 1939/'40.

Percentage van het totaal aantal be- drijven met een lagere kostprijs dan de er onder vermeldde.		50%	80%	90%	Zie:
Kale kostprijzen in 1939/'40		7.04	7.80	8.20	Grafieken VI. en VIII.
Voorecalculatie voor 1942/'43. uit hoofde van verandering in: Wijz.coëff.					
1e. de absolute kosten	0.96	6.76	7.49	7.87	Bijlage III
2e. de absolute productie	1.60	10.82	11.98	12.59	Tekst blz. 3.
3e. het vetgehalte	1.05	11.36	12.58	13.22	Tekst blz. 4.
Dus KALE KOSTPRIJZEN 1942/'43		11.36	12.58	13.22	

Rapport No. 16. Staat III.

OVERZICHT VAN DE BEREKENING VAN DE KOSTPRIJZEN PER KG. MELK IN BOEKJAAR
1 Mei 1942 - 30 April 1943 VAN CONSUMPTIEMELKBEDRIJVEN IN ZUID-HOLLAND.
(bij de huidige vleeschprijzen).

A. Basisjaar 1940/'41.

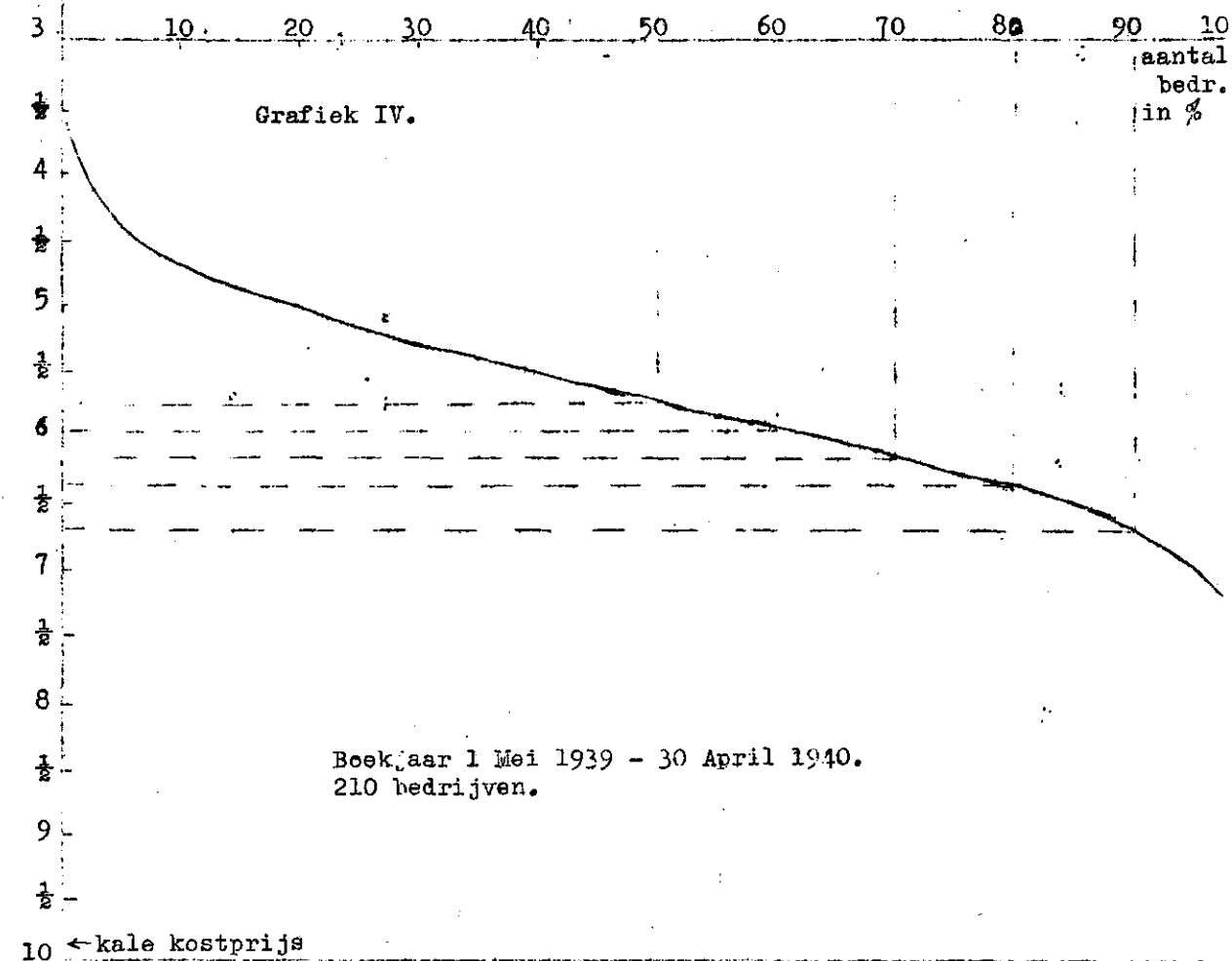
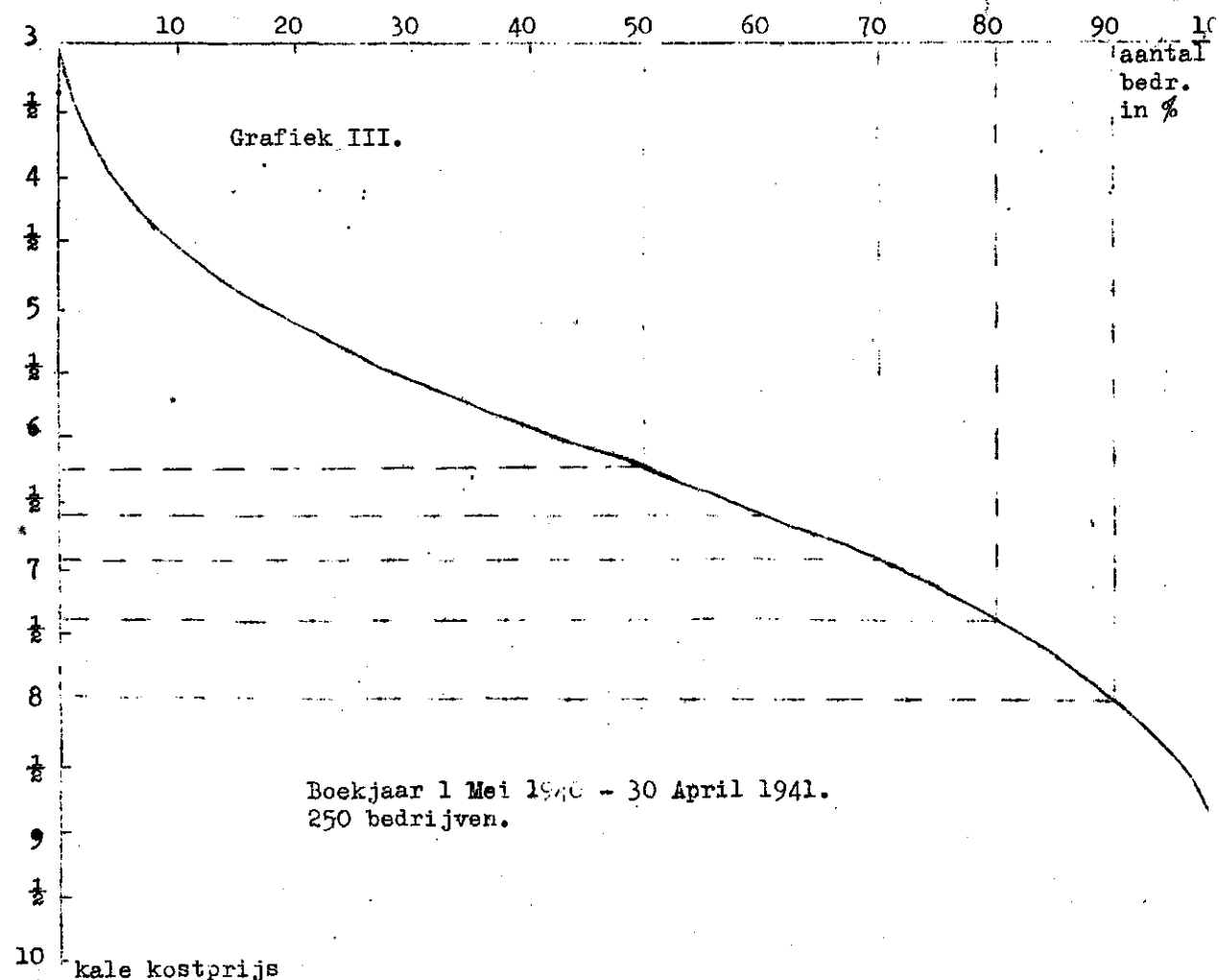
Percentage van het totaal aantal be- drijven met een lagere kostprijs dan de er onder vermeldde		50%	80%	90%	Zie:
Kale kostprijzen in 1940 /'41		8.82	9.40	9.75	Grafieken IX. en XI.
<u>Voorcalculatie voor 1942/'43</u> uit hoofde van verandering in: Wijz.coëff.					
1e. de absolute kosten	0.99	8.73	9.31	9.65	Bijlage III.
2e. de absolute productie	1.39	12.13	12.94	13.41	Tekst blz. 3.
3e. het vetgehalte	1.05	12.74	13.59	14.08	Tekst blz. 4.
Dus KALE KOSTPRIJZEN 1942/'43		12.74	13.59	14.08	

B. Basisjaar 1939/'40.

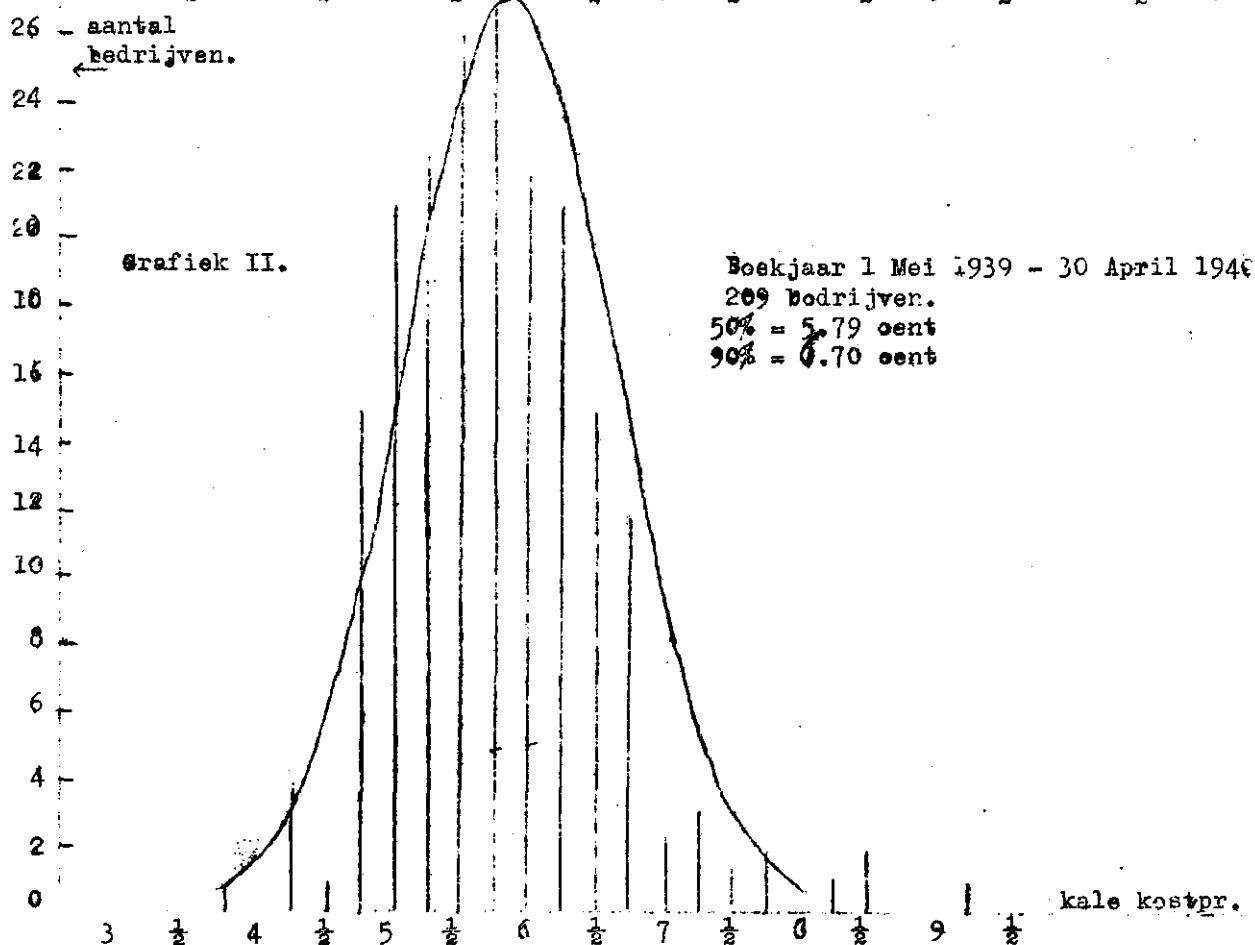
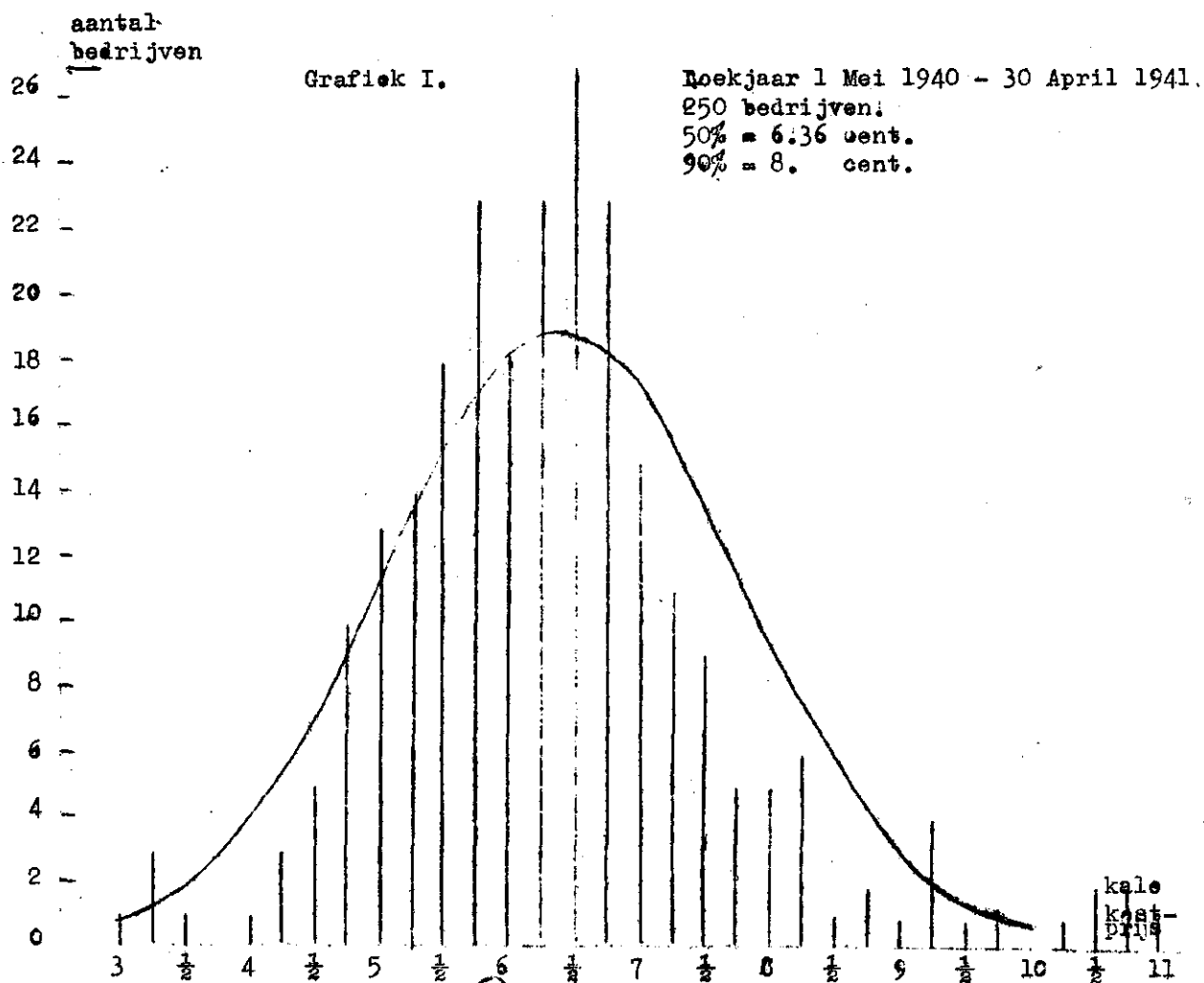
Percentage van het totaal aantal be- drijven met een lagere kostprijs dan de er onder vermeldde		50%	80%	90%	Zie:
Kale kostprijzen in 1939/'40		7.05	8.42	8.55	Grafieken X. en XII.
<u>Voorcalculatie voor 1942/'43</u> uit hoofde van verandering in: Wijz.coëff.					
1e. de absolute kosten	0.91	6.42	7.28	7.78	Bijlage III
2e. de absolute productie	1.60	10.27	11.65	12.45	Tekst blz. 3.
3e. het vetgehalte	1.05	10.78	12.23	13.07	Tekst blz. 4.
Dus KALE KOSTPRIJZEN 1942/'43		10.78	12.23	13.07	

SOMMATIECURVE (SAMENGESTELD OP BASIS VAN DE NORMAAL CURVE) VAN DE INDUSTRIEELK-
BEDRIJVEN IN FRIESLAND.

De getallen op de verticale as geven aan het midden van het interval van $\frac{1}{4}$ oent.

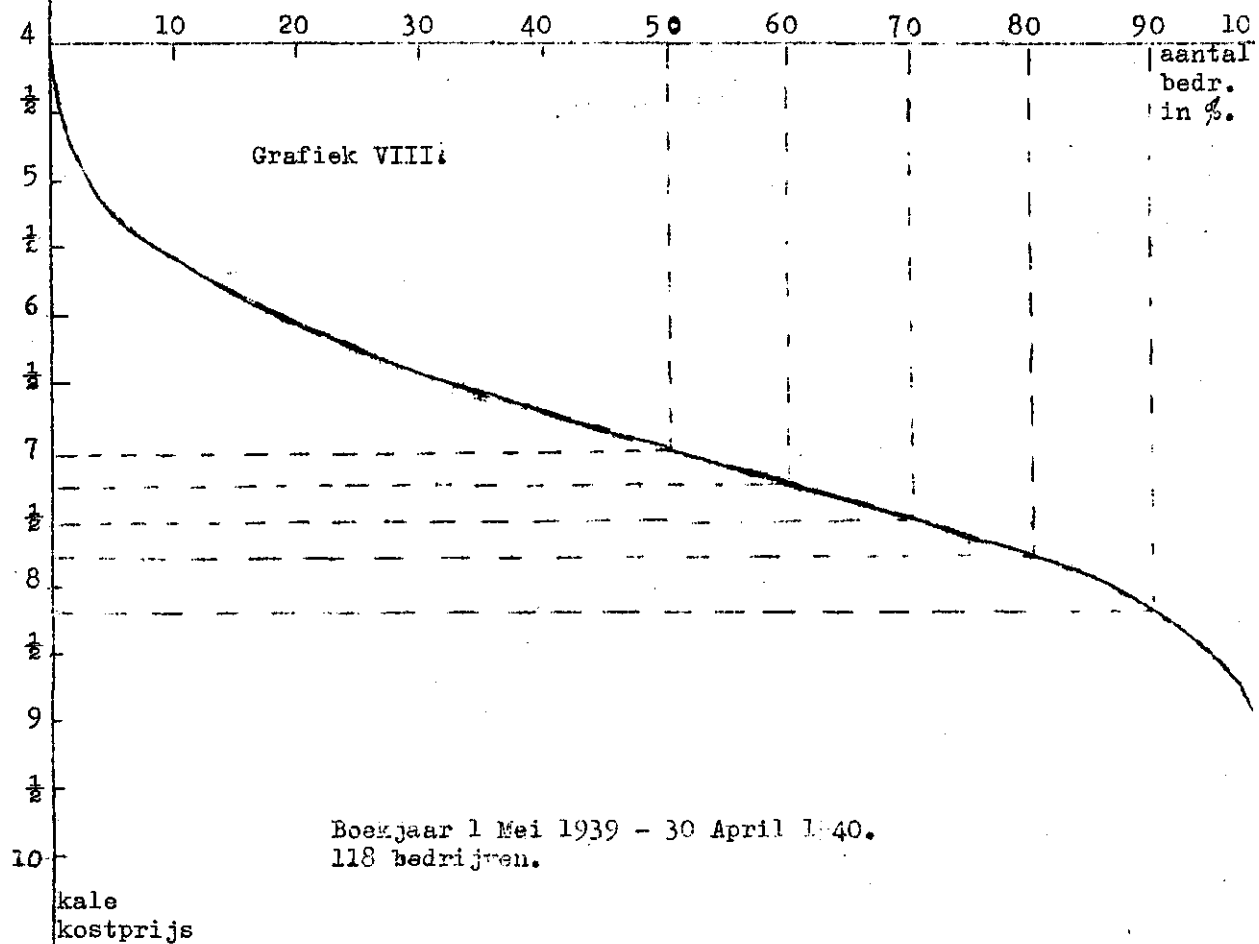
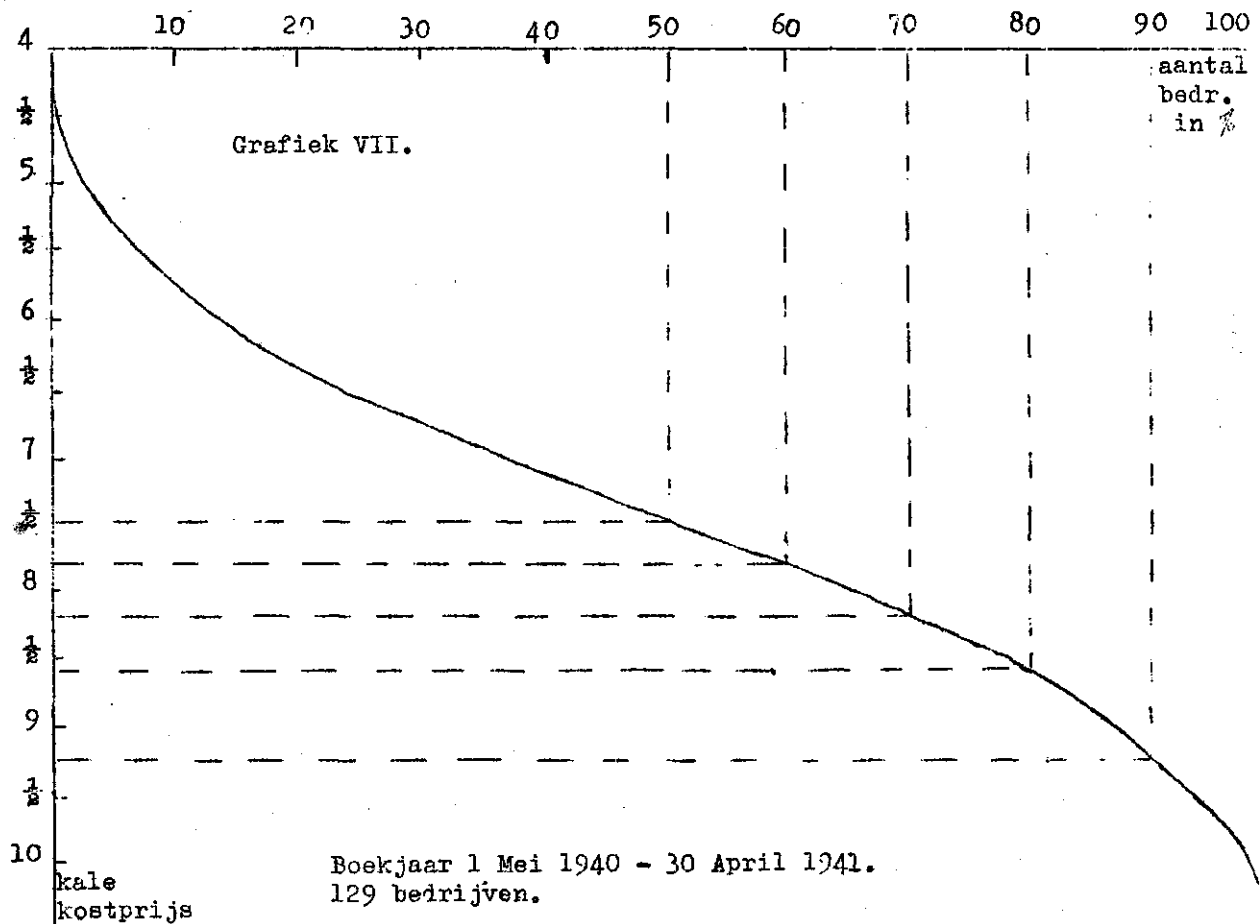

FREQUENTIE-DIAGRAMMEN VAN DE INDUSTRIEMELKBEDRIJVEN IN FRIESLAND, GRANGSCHIKT
 NAAR DE HOOGTE VAN DEN KALEN KOSTPRIJS IN CENTEN PER KG.MELK.
 De getallen op de horizontale as geven aan het midden van het interval van
 $\frac{1}{2}$ cent.

SOMMATIE-CURVE (SAMENGESTELD OP BASIS VAN DE NORMAAL-CURVE) VAN ZELFKAZENDE-
EN INDUSTRIE-MELKBEDRIJVEN IN Z. HOLLAND EN UTRECHT.

De getallen op de verticale as geven aan het midden van het interval van $\frac{1}{2}$ cent.

FREQUENTIE-DIAGRAMMEN VAN ZELFKAZENDE - EN INDUSTRIEELKBEDRIJVEN IN
ZUID-HOLLAND EN UTRECHT, GERANGSCHIKT NAAR DE HOOGTE VAN DEN KALEN KOSTPRIJS
IN CENTEN PER KG.MELK.

De getallen op de horizontale as geven aan het midden van het interval van $\frac{1}{2}$ cent.

Grafiek V.

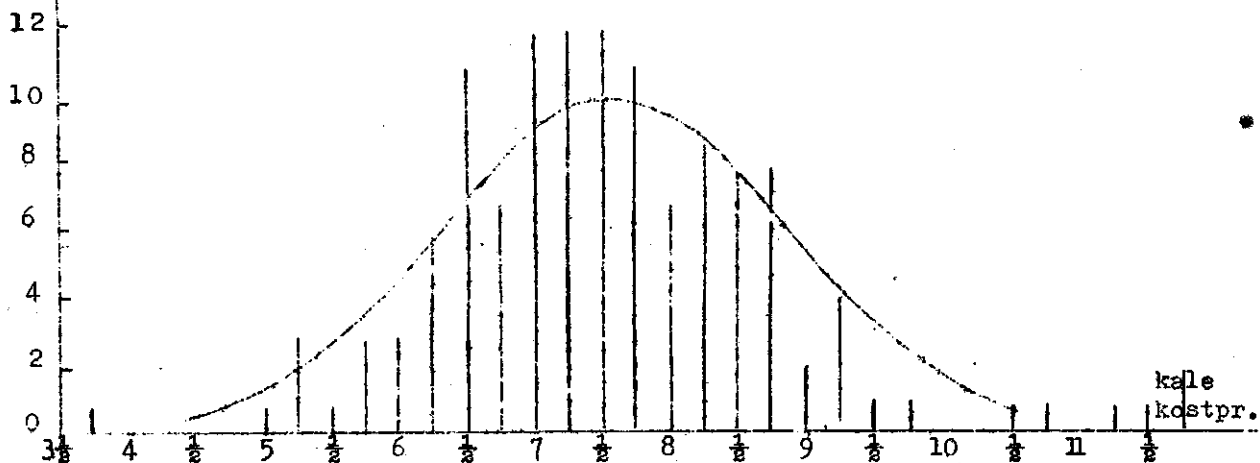
aantal bedrijven.

boekjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.

129 bedrijven.

50% = 7.58 cent

90% = 9.25 cent

Grafiek VI.

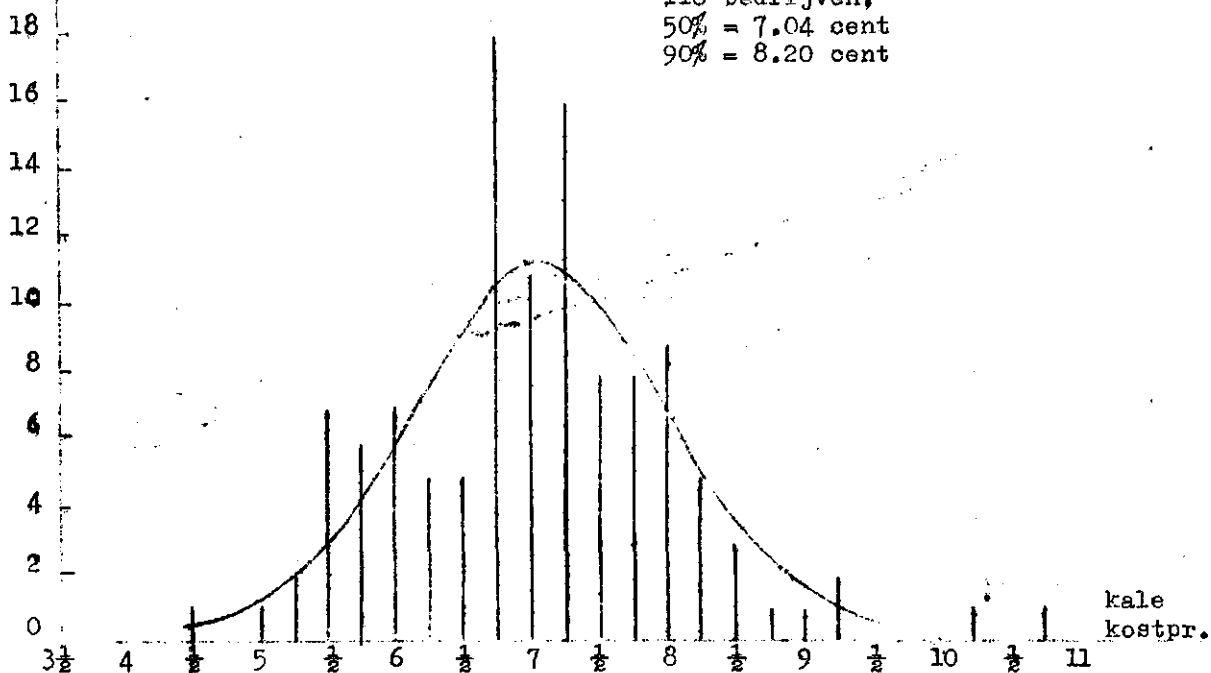
aantal bedrijven.

boekjaar 1 Mei 1939 - 30 April 1940.

118 bedrijven,

50% = 7.04 cent

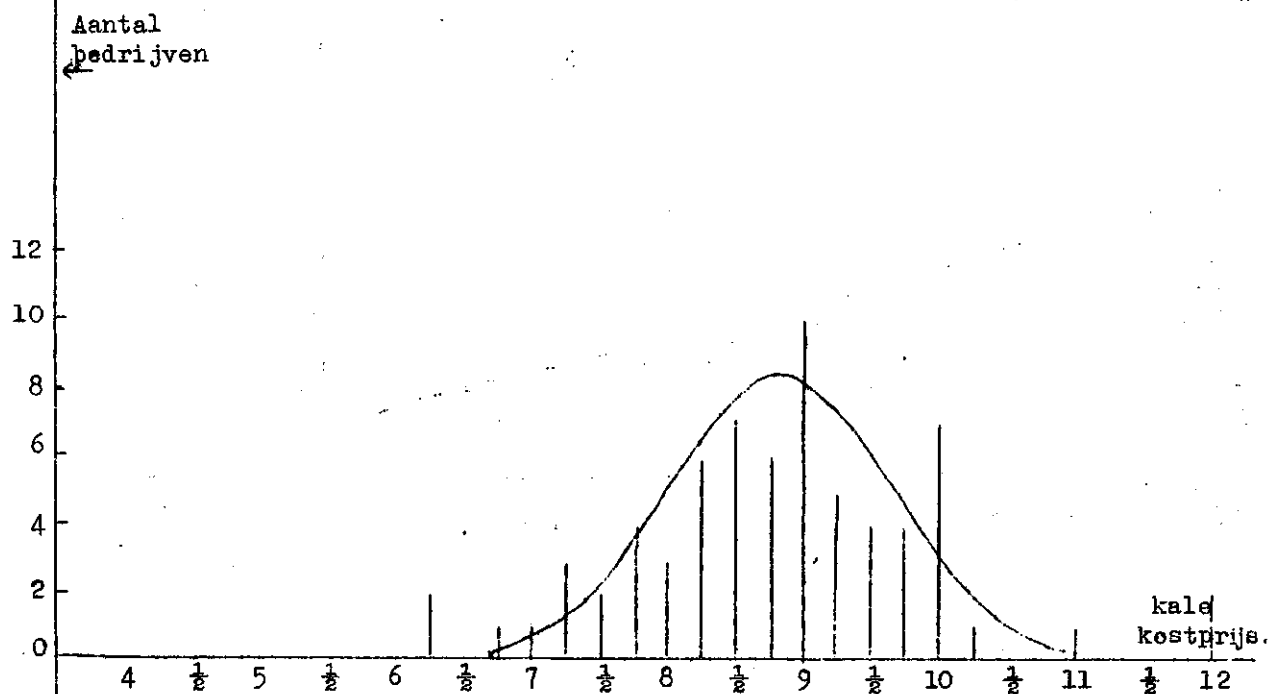
90% = 8.20 cent

FREQUENTIE-DIAGRAMMEN VAN CONSUMPTIEMELKBEDRIJVEN IN ZUID-HOLLAND, GERANGSCHIKT NAAR DE HOOGTE VAN DEN KALEN KOSTPRIJS IN CENTEN PER KG. MELK.
De getallen op de horizontale as geven aan het midden van het interval van $\frac{1}{4}$ cent.

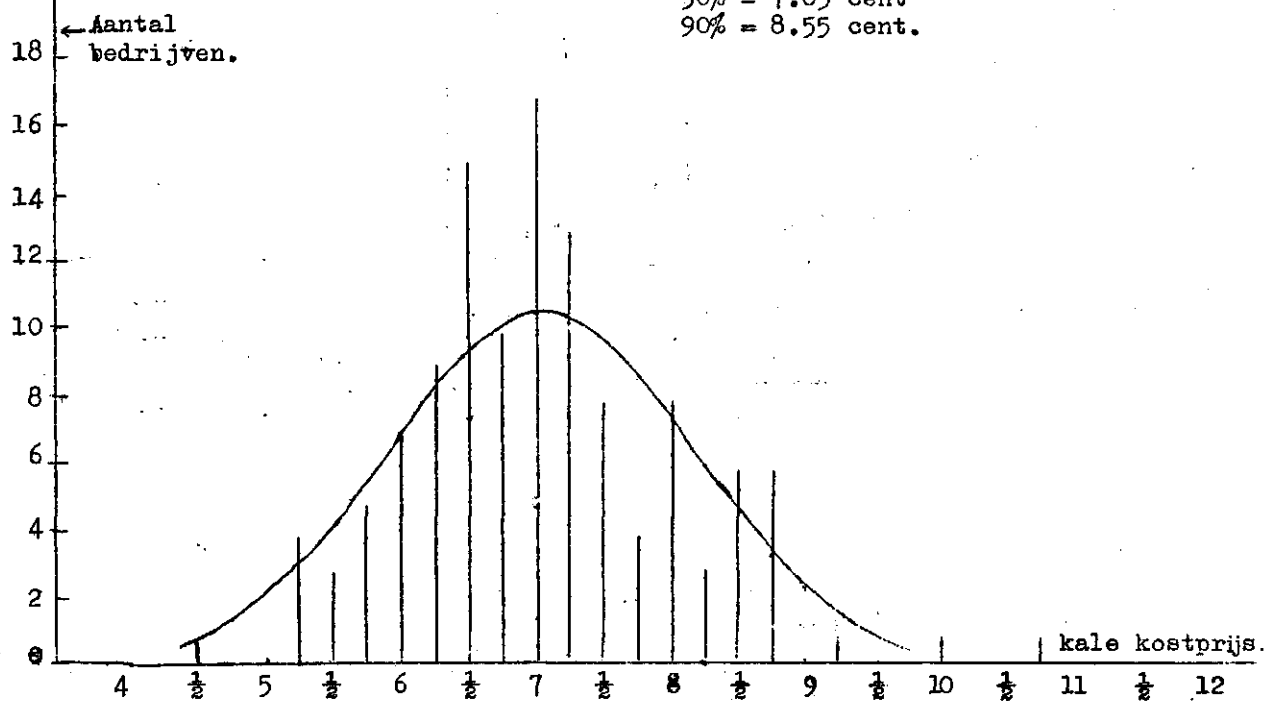
Grafiek IX.

Boekjaar 1 Mei 1940 - 30 April 1941.
69 bedrijven.
50% = 8.82 cent
90% = 9.75 cent.

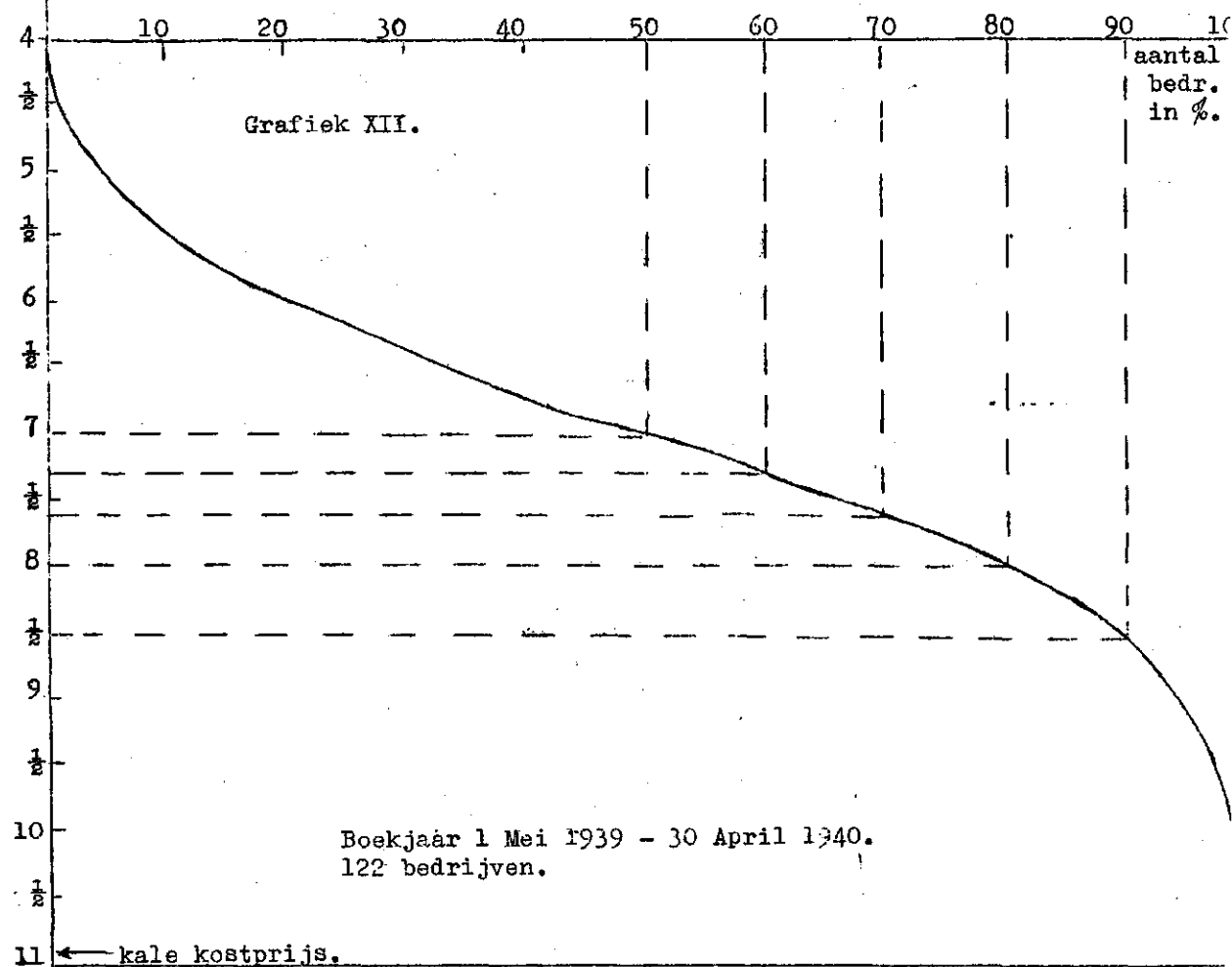
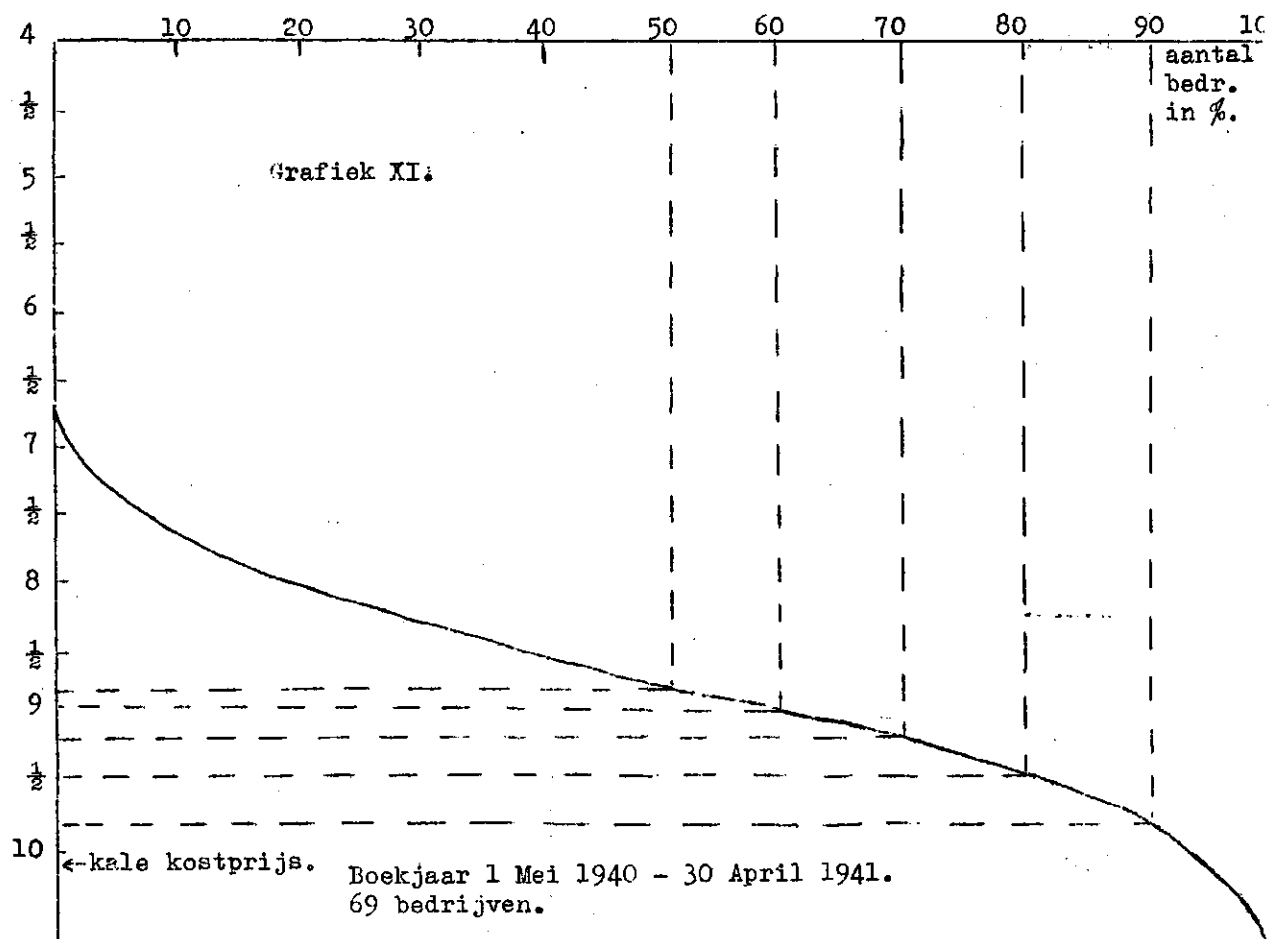
Grafiek X.

Boekjaar 1 Mei 1939 - 30 April 1940.
122 bedrijven.
50% = 7.05 cent
90% = 8.55 cent.

SOMMATIE-CURVE (SAMENGESTELD OP BASIS VAN DE NORMAAL-CURVE) VAN CONSUMPTIE-MELK-BEDRIJVEN IN Z. HOLLAND.

De getallen op de verticale as geven aan het midden van het interval van $\frac{1}{2}$ cent.

DE KOSTENELEMENTEN.

1e. Netto pacht.

Voor pachtbedrijven is in rekening gebracht de betaalde pacht onder aftrek van de huurwaarde van de woning. Zoo noodig is op de betaalde pacht een correctie toegepast indien het bedrag door bijzondere omstandigheden (bijv. familiepacht) abnormaal is te achten.

De bedrijven in eigendom zijn herleid tot pachtbedrijven, door alle kosten die normaal ten laste van den verpachter komen, te elimineeren en daarvoor in de plaats een pacht prijs in rekening te brengen die door soortgelijke bedrijven in dezelfde omgeving wordt opgebracht. Het ontvangen, resp. betaalde weidegeld is van de pacht afgetrokken resp. eraan toegevoegd.

2e. Mest.

Voor kunstmest is opgenomen de kosten van de op het grasland uitgestrooide kunstmest voor het oogstjaar 1939, resp. 1940.

Als kosten van de op het grasland uitgestrooide organische mest is voor 1939/40 in rekening gebracht f. 8.80 per het volwassen koe omgerekend dier, berekend over het aantal dieren dat gemiddeld het geheele jaar op het bedrijf aanwezig is geweest.

In 1940/'41 is hiervoor echter f. 12.50 per omgerekende koe genomen.

Voor varkens is f. 3.- per dier voor 1939/'40 in rekening gebracht; dit bedrag is gehandhaafd voor 1940/'41, daar het gemiddeld gewicht van de varkens is verminderd.

Van de kosten van de organische mest is weer afgetrokken de stalmest afkomstig van de rundveestapel en de bijbehorende werkpaarden.

Het onder het vee gestrooide stroo, dat in 1939/'40 tot de kosten van de organische mest is gerekend, is dit jaar opgenomen onder de algemeene onkosten. Voor het totaal maakt dit geen verschil.

3e. Diverse kosten.

a. Onderhoud. Hieronder komt voor het onderhoud van de gebouwen dat gewoonlijk ten laste van den pachter komt; het onderhoud van het grasland bestaande uit onderhoud van heinen, drainages enz. en tenslotte het onderhoud van de machines en het gereedschap.

b. Afschrijving. In 1939/'40 heeft de afschrijving 5% bedragen van de boekwaarde van den inventaris inclusief de bij het rundvee behorende werkpaarden. Thans is op de huidige waarde van de machines en gereedschappen een afschrijving van 5% toegepast, terwijl op de voor het bedrijf benodigde werkpaarden fl. 75.- per stuk is afgeschreven.

c. Algemeene onkosten. Hieronder komen voor de sociale lasten, assurantiepremie, kosten melkcontrôle, veearts, stroo en zand voor strooing, aankoop klein gereedschap enz.

Van het onderhoud grasland en van de kosten, die voor het geheele bedrijf zijn gemaakt, zooals contributies, administratiekosten enz. is in voorkomende gevallen een evenredig deel ten laste van de schapenhouderij resp. paardenfokkerij gebracht.

4e. Loon.

In rekening is gebracht het aan derden betaalde loon en een normale vergoeding voor den handenarbeid van den boer en voor alle gezinsleden die in het bedrijf hebben meegewerkt.

Afgetrokken is het ontvangen rijloon voor melk en in voorkomende gevallen het loon besteed aan andere dieren dan rundvee en de eventueel daarbij behorende werkpaarden. Van het loon voor de verzorging van grasland is evenzoo het aandeel, evenredig met het gedeelte grasland dat door andere dieren wordt benut, afgetrokken.

5e. Veevoer.

Behalve het gekocht veevoer is ook opgenomen het in het bedrijf verkregen veevoer. Hiervan zijn de vervoederde akkerbouwproducten gewaardeerd

tegen marktwaarde, terwijl voor de vervoederde volle melk in 1939/'40 5 cent per liter is berekend en voor ondermelk, karnemelk en wei resp. 1, 1 en $\frac{1}{2}$ cent per liter. In 1940/'41 is voor volle melk $7\frac{1}{2}$ cent per liter berekend en voor ondermelk, karnemelk en wei resp. $1\frac{1}{4}$, $1\frac{3}{4}$ en 0.35 cent per liter.

6e. Hooi.

Het verkochte (gevorderde) hooi is van de kosten afgetrokken. Hierbij zijn in 1939/'40 de eventuele begin- en eindvoorraden gewaardeerd op de marktwaarde. In 1940/'41 is hiervoor genomen f. 50.- per 1000 kg.

7e. Bruto-resultaat rundveestapel.

Onder dit hoofd zijn de aan- en verkoopen, de waardevermeerdering resp. vermindering van de rundveestapel, benevens de aankoopkosten en dekgeld gebracht.

Teneinde den invloed van marktprijsveranderingen van het gebruiksvee uit te schakelen zijn de dieren aan het begin en aan het einde van het jaar op hetzelfde bedrag per dier gewaardeerd, met uitzondering van stieren en eventueel mestvee, waarvoor de marktwaarde aan het begin- en aan het einde van het jaar is aangehouden. De hierboven bedoelde bedragen zijn voor 1939/'40 gesteld op de gewestelijke waarde per dier, terwijl in 1940/'41 deze bedragen als volgt zijn vastgesteld: f. 50.- voor een kalf, f. 175.- voor een pink, f. 300.- voor een melkkoe die eenmaal heeft gekalfd en f. 375.- voor oudere melkkoeien.

8e. Rente van den inventaris.

In 1939/'40 is 4% rente in rekening gebracht over de inventariswaarde van het rundvee, de werkpaarden en de machines en werktuigen, waarbij echter deze waarde niet voor ieder bedrijf afzonderlijk is berekend. Dit is in 1940/'41 wel gebeurd; in dat jaar is de rente á 4% berekend over de waarde van den eindinventaris rundvee en werkpaarden en over de werkelijke waarde van de werktuigen en machines.

LIJST VAN WIJZIGINGSCOEFFICIENTEN VOOR HET ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS
VAN DE MELK VOOR HET JAAR 1942 - 1943.

1. Netto pacht.

- a) voor 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.-
Door de bepalingen van Overheidswegen is een verhooging van deze post boven het peil van September 1939 niet mogelijk.
- b) voor 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.-
Hiervoor geldt hetzelfde als onder a.

2. Stikstofmeststoffen.

Bij de akkerbouwproducten is steeds rekening gehouden met de stikstofreserve in den bodem, die verbruikt wordt als de stikstofgift onvoldoende wordt. De onttrekking van deze reserve, die later moet worden aangevuld, is dan gelijk gesteld met de aankoop van eenzelfde hoeveelheid en om die reden als kosten gerekend.

Dit zelfde verschijnsel doet zich weliswaar bij het grasland ook voor, maar in geringe mate. De hoeveelheid stikstof, die als reserve van in voorafgaande jaren gestroide meststof aanwezig is, is geringer dan bij de akkerbouwproducten en is ook klein t.o.v. de hoeveelheid die in de humus aanwezig is. Gegevens over de onttrokken hoeveelheid aan deze kleine reserve zijn niet beschikbaar. Daar deze factor op de kosten van zeer weinig invloed is, is deze verwaarloosd.

3. Fosforzuurhoudende meststoffen.

Aangezien de hoeveelheid verkrijgbare fosforzuurmeststoffen zeer gering is moet worden aangenomen dat het gras de normale gifte nog aan de bodemreserve onttrekt.

- a) voor 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 2.48.
De groothandelsprijs voor Superfosfaat 20% was volgens de marktverslagen van het "Centraal Bureau" te Rotterdam f. 2.26 per 100 kg. in het basisjaar. De huidige prijs van dit artikel, die berekend is met behulp van de prijs van Superfosfaat 17%, is f. 5.60 per 100 kg.
De wijzigingscoëfficiënt is dus $\frac{5.60}{2.26} = 2.48$.
- b) voor 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.42.
De groothandelsprijs voor Superfosfaat 20% was voor oogst 1940 f. 3.95 per 100 kg.
De wijzigingscoëfficiënt is dus hier $\frac{5.60}{3.95} = 1.42$.

Wordt in plaats van 1939 - 1940 het jaar 1938 - 1939 als basisjaar gebruikt dan wordt de wijzigingscoëfficiënt $\frac{5.60}{2.48} = 2.25$.

4. Kalimeststoffen.

- a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.08.
Volgens de gegevens van het Centraal Bureau was de gemiddelde groothandelsprijs van kalizout 20%, 40% en Patent Kali voor oogst 1939 f. 3.62 per 100 kg.
De huidige gemiddelde groothandelsprijs bedraagt voor dezelfde artikelen f. 3.90 per 100 kg.
De wijzigingscoëfficiënt is dus $\frac{3.90}{3.62} = 1.08$.
- b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.05.
De gemiddelde groothandelsprijs van de kalimeststoffen was voor oogst 1940 f. 3.70 per 100 kg.
De wijzigingscoëfficiënt is derhalve $\frac{3.90}{3.70} = 1.05$.

Wordt het jaar 1938 - 1939 als basisjaar gebruikt in plaats van 1939 - 1940 dan wordt de wijzigingscoëfficiënt $\frac{3.90}{3.74} = 1.04$.

LIJST VAN WIJZIGINGSCOEFFICIENTEN VOOR HET ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS
VAN DE MELK VOOR HET JAAR 1942 - 1943.

1. Netto pacht.

- a) voor 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.-
Door de bepalingen van Overheidswege is een verhoging van deze post boven het peil van September 1939 niet mogelijk.
- b) voor 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.-
Hiervoor geldt hetzelfde als onder a.

2. Stikstofmeststoffen.

Bij de akkerbouwproducten is steeds rekening gehouden met de stikstofreserve in den bodem, die verbruikt wordt als de stikstofgift onvoldoende wordt. De onttrekking van deze reserve, die later moet worden aangevuld, is dan gelijk gesteld met de aankoop van eenzelfde hoeveelheid en om die reden als kosten gerekend.

Dit zelfde verschijnsel doet zich weliswaar bij het grasland ook voor, maar in geringe mate. De hoeveelheid stikstof, die als reserve van in-vooraafgaande jaren gestrooide meststof aanwezig is, is geringer dan bij de akkerbouwproducten en is ook klein t.o.v. de hoeveelheid die in de humus aanwezig is. Gegevens over de onttrokken hoeveelheid aan deze kleine reserve zijn niet beschikbaar. Daar deze factor op de kosten van zeer weinig invloed is, is deze verwaarloosd.

3. Fosforzuurhoudende meststoffen.

Aangezien de hoeveelheid verkrijgbare fosforzuurmeststoffen zeer gering is moet worden aangenomen dat het gras de normale gifte nog aan de bodemreserve onttrekt.

- a) voor 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 2.48.
De groothandelsprijs voor Superfosfaat 20% was volgens de marktverslagen van het "Centraal Bureau" te Rotterdam f. 2.26 per 100 kg. in het basisjaar. De huidige prijs van dit artikel, die berekend is met behulp van de prijs van Superfosfaat 17%, is f. 5.60 per 100 kg.
De wijzigingscoëfficiënt is dus $\frac{5.60}{2.26} = 2.48$.
- b) voor 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.42.
De groothandelsprijs voor Superfosfaat 20% was voor oogst 1940 f. 3.95 per 100 kg.
De wijzigingscoëfficiënt is dus hier $\frac{5.60}{3.95} = 1.42$.

Wordt in plaats van 1939 - 1940 het jaar 1938 - 1939 als basisjaar gebruikt dan wordt de wijzigingscoëfficiënt $\frac{5.60}{2.48} = 2.25$.

4. Kalimeststoffen.

- a). 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.08.
Volgens de gegevens van het Centraal Bureau was de gemiddelde groothandelsprijs van kalizout 20%, 40% en Patent Kali voor oogst 1939 f. 3.62 per 100 kg.
De huidige gemiddelde groothandelsprijs bedraagt voor dezelfde artikelen f. 3.90 per 100 kg.
De wijzigingscoëfficiënt is dus $\frac{3.90}{3.62} = 1.08$.
- b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.05.
De gemiddelde groothandelsprijs van de kalimeststoffen was voor oogst 1940 f. 3.70 per 100 kg.
De wijzigingscoëfficiënt is derhalve $\frac{3.90}{3.70} = 1.05$.

Wordt het jaar 1938 - 1939 als basisjaar gebruikt in plaats van 1939 - 1940 dan wordt de wijzigingscoëfficiënt $\frac{3.90}{3.74} = 1.04$.

9. Afschrijving werktuigen.

a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940: 3.05.

In 1939 - 1940 is 5% afgeschreven over de boekwaarde aan het begin van het jaar. Daar de gemiddelde boekwaarde ongeveer de helft is van de aanschaffingswaarde is dit een afschrijving van 2½% over de aanschaffingswaarde. Met behulp van gegevens verstrekt door het "Centraal Bureau" is de prijsstijging van de op de veehouderijbedrijven meest voorkomende werktuigen berekend. Deze bedraagt thans t.o.v. 1939 - 1940 52.5%.

De wijzigingscoëfficiënt wordt nu, wanneer een afschrijving van 5% over de aanschafwaarde wordt toegepast $2 \times 1.525 = 3.05$.

b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 = 1.39.

In 1940 - 1941 is 5% afgeschreven over de aanschaffingswaarde. De prijsstijging sinds 1940 - 1941 is volgens dezelfde bron als hierboven 39%.

De wijzigingscoëfficiënt dus 1.39.

10. Afschrijving paarden.

a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 5.78.

In 1939 - 1940 is gemiddeld per paard afgeschreven f. 13.20. Thans wordt een afschrijving van f. 75.- per paard berekend. Uitgaande van de op 17 Mei j.l. vastgestelde maximumprijs voor klasse I is deze afschrijving als volgt berekend.

De prijzen zijn in de ouderdomsklassen van 3 - 10 jaar f. 1350.- en van 10 jaar en ouder f. 1200.-.

De slachtwaarde is gesteld op f. 300.-.

Gezien de hoge prijzen is de gemiddelde leeftijd waarop deze laatste waarde bereikt wordt op 1½ jaar gesteld.

De opbouw van de paardenstapel wordt globaal als volgt aangenomen: op een aantal van 14 is één paard 3 jaar; één 4 jaar; één 5 jaar enz. t/m 1½ jaar.

De totale afschrijving wordt per paard f. 1350 - f. 300 = f. 1050; per jaar dus $\frac{1050}{14} = f. 75.-$.

De wijzigingscoëfficiënt is dan $\frac{75}{13.20} = 5.78$.

b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.50.

Daar in 1940 - '41 f. 50.- per paard afgeschreven is, is de wijzigingscoëfficiënt 1.50.

11. Veearts geneesmiddelen enz.

a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.33.

Berekend op grond van de gegevens verstrekt door den heer Zwagerman, Rijkszuivelconsulent van Zeeland.

b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.23.

Gebaseerd op gegevens van denzelfden persoon.

12. Verzekering vee en inventaris.

a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 3.-.

Daar de waarde met 50% is gestegen en tevens veelal een molestverzekering gesloten is voor deze hogere waarde wordt de wijzigingscoëfficiënt $2 \times 1.5 = 3$, daar verondersteld is dat de premie voor molest en overige verzekeringen gelijk is.

b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 2.-.

Naar schatting heeft reeds in 1940 - 1941 de helft van de boeren hun premie verhoogd en een molestverzekering gesloten. De wijzigingscoëfficiënt is dan 2.-.

13. Melkcontrole. T.B.C. Stamboek. 1.-

Een verhoging van de kosten van deze post per dier heeft volgens inlichtingen resp. van de C.M.C., van den secretaris van de "Vereeniging tot bestrijding van de tuberculose en van andere veeziekten onder het rundvee in Zuid-Holland", en van den Inspecteur van het stamboek niet plaats gehad, terwijl ook het aantal dieren niet vermeerderd is.

14. Klein gereedschap.

a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.40.

Deze is evenals 8a gebaseerd op rapport No. 3.

b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.20.

Evenals 8b de helft is van 8a wordt 14b op de helft van 14a geschat.

15. Water, electriciteit en brandstoffen.

a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.01.

1). de tarieven van de waterleiding zijn niet gewijzigd w.c. : 1.-.

- 2). Verhooging van den prijs van electriciteit met 14% ; 2% omzetbelasting is 16%. De beschikbare hoeveelheid is 75%.
De wijzigingscoëfficiënt is $1.16 \times 0.75 = 0.87$.
- 3). Volgens inlichtingen van het Rijkskolenbureau is de prijs van de brandstoffen sinds 1939 - 1940 met 15% gestegen.
Wijzigingscoëfficiënt 1.15.
Het rekenkundig gemiddelde van deze drie coëfficiënten is
 $1. - + 0.87 + 1.15 = 1.01$.

- b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 0.96.
Waterleiding en electriciteit als onder a dus resp. 1. - en 0.87.
De prijsstijging is sinds 1940 - 1941 gemiddeld 2%.
De gemiddelde wijzigingscoëfficiënt voor de heele post is dan
 $1. - + 0.87 + 1.02 = 0.96$.

16. Onkosten paarden.

- a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.43.
Gebaseerd op enquêtegegevens van hoofbeslag, waarvan de prijs is gestegen van f. 2.80 tot f. 4. -.
- b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.20.
Een stijging van 20% is volgens inlichtingen van de Nederlandsche Smeden Centrale overal doorgevoerd.

17. Marktbezoeken, reiskosten enz. 1.15.

De wijzigingscoëfficiënt is voor beide jaren d zelfde daar de verhooging van de tarieven van de spoorwegen en busaansluitingen aan het einde van het boekjaar 1940 - 1941 heeft plaats gegrepen. De stijging van deze tarieven bedraagt op de korte afstanden + 15%.

18. Abonnementen, contributies enz. 1. -.

Deze kosten zijn over het algemeen niet verhoogd.

19. Diversen.

- a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.2.
- b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.1.
Deze wijzigingscoëfficiënten zijn in overeenstemming met de andere rapporten van het L.E.I. vastgesteld.

20. Sociale lasten.

Voor 1942 - 1943 wordt 14% van het loon aan derden voor sociale lasten ingecalculeerd. Voor den boer wordt, voorzoover hij een volledige werkkraft ontvangt, het loon van een volwassen landarbeider ingecalculeerd. Als zoodanig wordt beschouwd het normale loon, vermeerderd met die bijdragen door den werkgever, die voor de sociale voorziening van den werknemer dienen. De veroveningshoffing, die het karakter van een belasting heeft, is derhalve niet meegeteld, zoodat het landarbeidersloon is vermeerderd met $14 - 4.5 = 9.5\%$. Voor meewerkende gezinsleden is het loon naar verhouding van werktijd en leeftijd vastgesteld.

21. Loon aan derden. 22. Loon boer. 23. Loon gezinsleden.

- a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940.
De stijging van het loon van 1939 - 1940 op 1940 - 1941 heeft 15% bedragen. De stijging van 1940 - 1941 op 1941 - 1942 10%. Na 1941 - 1942 is nog geen loonsverhoging goedgekeurd. De wijzigingscoëfficiënt wordt dus $1.15 \times 1.1 = 1.265$.
- b) 1942 - 1943 t.o.v. 1941 - 1942 : 1.10.
Zie onder a.

24. Krachtvoer.

Volgens inlichtingen van het V.V.O. is er in de komende winter geen krachtvoer voor het rundvee meer beschikbaar.
De stijging van de voederkosten van paarden bedraagt voor 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 27%. Daar gemiddeld $\frac{1}{64}$ van de totale kosten van krachtvoer voor paardenvoer bestemd was wordt $\frac{1}{64}$ de wijzigingscoëfficiënt voor 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 $1.27 \times \frac{1}{64} = 0.02$.

De stijging van de voederkosten van paarden bedraagt voor 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 13%. De wijzigingscoëfficiënt voor 1942 is dan $\frac{1}{64} \times 1.13 = 0.02$.

25. Ruwvoer.

De voornaamste ruwvoerders die door de veehouders gekocht worden zijn voederbieten, stroo en pulp.

De verhouding van de prijzen franco boerderij is in de basisjaren volgens inlichtingen van een Coöp. Aankoopvereniging aldus geweest.

	1939 - 1940	1940 - 1941	1942 - 1943
Voederbieten	100	256	256
Stroo	100	118	129
Pulp	100	132	132

In 1940 - 1941 is gemiddeld per kg. melk voor deze voerartikelen uitgegeven 0.35 cent, 0.14 cent en 0.22 cent. Omgekeerd volgens bovenstaande prijs-verhouding geeft dit voor 1939 - 1940 0.14 cent, 0.12 cent en 0.17 cent resp. voor bieten, stroo en pulp.

De wijzigingscoëfficiënt voor 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 is

$$\frac{2.56 \times 0.14 + 1.29 \times 0.12 + 1.32 \times 0.17}{0.14 + 0.12 + 0.17} = 1.72.$$

De wijzigingscoëfficiënt voor 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 is

$$\frac{1.00 \times 0.35 + 1.29 \times 0.14 + 1.00 \times 0.22}{1.18} = 1.01.$$

$$0.35 + 0.14 + 0.22$$

26. Melk en Melkafval.

a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 2.22.

b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.78.

Deze wijzigingscoëfficiënten zijn de gemiddelden van de verhooging van de ingecalculeerde kosten van melk- en melkafvalproducten uit eigen bedrijf.

27. Hooi en gras.

a) 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.20.

Volgens rapport no. 3 is de wijzigingscoëfficiënt voor 1941 - 1942 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.20. Daar de prijzen van hooi van oogst 1941 nog niet gewijzigd zijn wordt deze wijzigingscoëfficiënt aangehouden.

b) 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.01.

Volgens rapport no. 10B is de prijs van de verschillende soorten hooi met 1% verhoogd.

28. Rente inventaris : 1.50.

Voor alle jaren is het rentepercentage 4%. De vermeerdering van de waarde van den inventaris sinds de basisjaren wordt op 50% geschat.

29 en 32. Bruto resultaten op rundvee.

Zie bijlage IV.

30. Geproduceerde mest.

a) voor 1942 - 1943 t.o.v. 1939 - 1940 : 1.14.

De opbrengst per dier is van f. 8.80 tot f. 12.50 gestegen d.w.z. met 42%. Het aantal dieren is met 20% verminderd.

De wijzigingscoëfficiënt is dus $1.42 \times 0.80 = 1.14$.

b) voor 1942 - 1943 t.o.v. 1940 - 1941 : 1.-.

De opbrengst per dier is in beide jaren f. 12.50 geweest en het aantal dieren is niet verminderd.

31. Hooi en gras.

Zie voor de wijzigingscoëfficiënten onder no. 27.

33. Kale kostprijs.

De totale kosten, zonder ondernemersloon, zijn door drie factoren gewijzigd t.o.v. de basisjaren:

1. door de verandering in de absolute kosten.
2. " " " " melkproductie.
3. " " " " het vetgehalte.

1. Bijlage IIIA en IIIB bevatten de omrekening van de absolute kale kosten t.o.v. het basisjaar 1939/'40 en 1940/'41.

OVERZICHT VAN DE WIJZIGING VAN DEN KALEN KOSTPRIJS PER KG. MELK IN 1942 - 1943 IN DE VERSCHILLENDE GEBIEDEN T.O.V. HET BASISJAAR 1939 - 1943

Kosten-elementen.	1939 - 1940 indust. melk- bedr. in Friesland	1939 - 1940 zelfkazers en industr. melkbe- dr. in Z.H. en Utrecht.	1939 - 1940 consumptie- melkbedr. in Z.H.	Wijzigings- coëfficiën- ten	1942 - 1943 Industrie- melkbedr. in Friesland	1942 - 1943 zelfkazers en ind. melkbedr. in Z.H. en Utrecht	1942 - 1943 consumptie- melkbedr. in Z.H.
1. Netto Pacht	2.16	1.59	1.31	1.-	2.16	1.59	1.23
2. Kunstmest: stikstof		0.10	0.06				
3. : fosforzuur	0.20	0.04	0.04	2.48	0.27	0.10	0.10
4. : kali		0.01	0.01	1.08		0.01	0.01
5. : overige		0.10		1.-		0.10	
6. Organische mest	0.37	0.63	0.43	1.13	0.42	0.71	0.49
7. Strooisel							
8. Onderhoud werktuigen enz.	0.10	0.12	0.11	1.30	0.13	0.16	0.14
9. Afschrijving werktuigen enz.	0.06	0.13	0.02	3.05	0.18	0.40	0.06
10. Afschrijving paarden	0.02	0.01	0.01	5.78	0.12	0.06	0.06
11. Veearts, geneesmiddelen enz.	0.04	0.06	0.04	1.33	0.05	0.08	0.05
12. Verzekering vee en inventaris	0.02	0.02	0.02	3.-	0.06	0.06	0.06
13. Melkcontrole, t.b.c. stamboek	0.07	0.08	0.01	1.-	0.07	0.08	0.01
14. Klein gereedschap	0.05	0.06	0.06	1.40	0.07	0.08	0.08
15. Water, electriciteit, brandstoffen	0.05	0.06	0.02	1.01	0.05	0.06	0.02
16. Onkosten paarden	0.03	0.01	0.04	1.43	0.04	0.01	0.06
17. Marktoezichten, reiskosten enz.	0.03	0.01	0.02	1.15	0.03	0.01	0.02
18. Abonnementen, contributies enz.	0.03			1.-	0.03		
19. Diversen	0.02	0.04	0.04	1.20	0.02	0.05	0.05
20. Sociale lasten	0.07	0.08	0.06		0.31	0.31	0.27
21. Loon derden	1.14	1.-	0.85	1.265	1.44	1.27	1.08
22. Loon boer	0.62	0.74	0.80	1.265	0.78	0.94	1.01
23. Loon gezinsleden	0.31	0.37	0.19	1.265	0.39	0.47	0.24
24. Krachtvoer	1.47	2.29	2.77	0.02	0.03	0.05	0.05
25. Ruwvoer	0.24	0.50	0.54	1.72	0.41	0.86	0.93
26. Melk en melkafval	0.64	0.22	0.54	2.22	1.42	0.49	1.20
27. Hooi en gras	0.04			1.20	0.05		
28. Rente inventaris	0.35	0.35	0.35	1.50	0.53	0.53	0.53
29. Bruto result. rundvee (verlies)							
30. Bruto totaal	8.13	8.62	8.34		9.06	8.48	7.75
Af:							
31. Geproduceerde mest	0.26	0.45	0.36	1.14	0.30	0.51	0.41
32. Hooi en gras			0.01	1.20			0.01
33. Bruto result. rundvee (winst)	1.40	0.89	0.41	1.09	1.53	0.97	0.44
Netto totaal	6.47	7.28	7.56		7.23	7.00	6.89

Rapport No. 16. Bijlage IIIB.

OVERZICHT VAN DE WIJZIGING VAN DEN KALEN KOSTPRIJS PER KG. MELK IN 1942 - 1943 IN DE VERSCHILLENDE GEBIEDEN T.O.V. HET BASISJAAR 1940-1941.

Kostenelementen.	1940 - 1941 industr.melk bedr. in Friesland	1940 - 1941 zelfkazers en ind.melkbedr. in Z.H. en Utrecht	1940 - 1941 consumptie- melkbedr. in Z.H.	wijzigings- coëfficiën- ten.	1942 - 1943 industr.melk bedr. in Friesland	1942 - 1943 zelfkazers en industriemelk bedr. in Z.H. en Utrecht	1942 - 1943 consumptie- melkbedr. in Z.H.
1. Netto pacht	2.43	1.84	1.54	1.-	2.43	1.84	1.54
2. Kunstmest : stikstof	0.36	0.20	0.29				
3. : fosforzuur	0.12	0.07	0.01	1.42	0.17	0.10	0.01
4. : kali	0.05	0.03	0.01	1.05	0.05	0.03	0.01
5. : overige	0.01	-	0.01	1.-	0.01	-	0.01
6. Organische mest	0.46	0.54	0.40	1.-	0.46	0.54	0.40
7. Strooisel	0.14	0.09	0.09	1.15	0.16	0.10	0.10
8. Onderhoud werktuigen enz.	0.16	0.15	0.15	1.15	0.18	0.17	0.17
9. Afschrijving werktuigen enz.	0.09	0.06	0.06	1.39	0.13	0.08	0.08
10. Afschrijving paarden	0.11	0.04	0.06	1.50	0.17	0.06	0.09
11. Veearts, geneesmiddelen enz.	0.05	0.03	0.03	1.23	0.06	0.04	0.04
12. Verzekering vee en inventaris	0.06	0.02	0.03	2.-	0.12	0.04	0.06
13. Melkcontrôle, t.b.c. stamboek	0.07	0.04	0.02	1.-	0.07	0.04	0.02
14. Klein gereedschap	0.08	0.09	0.08	1.20	0.10	0.11	0.10
15. Water, electriciteit, brandstoffen	0.05	0.04	0.02	0.96	0.05	0.04	0.02
16. Onkosten paarden	0.03	0.02	0.02	1.20	0.04	0.02	0.02
17. Marktbezoeken, reiskosten enz.	0.04	0.01	0.02	1.15	0.05	0.01	0.02
18. Abonnementen, contributies enz.	0.03	-	-	1.-	0.03	-	-
19. Diversen	0.02	0.07	0.09	1.10	0.02	0.08	0.10
20. Sociale lasten	0.11	0.09	0.06		0.35	0.36	0.29
21. Loon derden	1.47	1.06	0.92	1.10	1.62	1.17	1.01
22. Loon boer	0.74	0.82	1.04	1.10	0.81	0.90	1.14
23. Loon gezinsleden	0.49	0.58	0.41	1.10	0.54	0.64	0.45
24. Krachtvoer	0.64	0.98	0.87	0.02	0.01	0.02	0.02
25. Ruwvoer	0.55	1.26	1.78	1.01	0.56	1.27	1.80
26. Melk en melkafval	0.71	0.28	0.20	1.78	1.26	0.50	0.36
27. Hooi en gras	0.03	-	0.01	1.01	0.03	-	0.01
28. Rente inventaris	0.59	0.52	0.57	1.50	0.89	0.78	0.86
29. Bruto result. rundvee (verlies)	-	-	0.35	0.84	-	-	0.29
af: Bruto totaal	9.69	8.93	9.14		10.37	8.94	9.02
30. Geproduceerde mest	0.45	0.47	0.44	1.-	0.45	0.47	0.44
31. Hooi en gras	0.05	0.04	0.05	1.01	0.05	0.04	0.05
32. Bruto result. rundvee (winst)	2.09	0.87	-	0.84	1.76	0.73	-
Netto totaal	7.10	7.55	8.65		8.11	7.70	8.53

L.E.I.

BRUTO-RESULTATEN RUNDVEE.

In de tekst (blz. 2) vestigden wij er reeds de aandacht op, dat de bepaling van de wijzigingen in dezen post met groote moeilijkheden gepaard gaat. Heel in het bijzonder voor de gebieden, waar de bedrijfsvoering - wat vee-aankoop en eigen aanfok betreft - belangrijk gewijzigd zal zijn. Maar ook voor een gebied als Friesland waar de bedrijfsstructuur in dit opzicht nagenoeg geen veranderingen heeft ondergaan in vergelijking met de basisjaren is de vaststelling van dezen post onder de huidige omstandigheden niet eenvoudig. Indien wij ervan uitgaan, dat zowel in de basisjaren als het jaar 1942/'43 de normale uitstoot van den veestapel wordt afgezet, dan is de hoeveelheid te bepalen. Daarnaast moet de prijsverandering worden nagegaan. De Bedrijfsorganisatie voor Vee en Vleesch (Nederlandsche Veehouderij-Centrale) is in October 1940 begonnen met de verplichte aflevering en classificatie van het rundvee. Het is ons gebleken, dat zoo goed als geen gegevens beschikbaar zijn over de prijsverandering van slachtvee. Uit de zeer schaarsche mededeelingen krijgen wij den indruk dat de huidige prijzen van de Bedrijfsorganisatie voor Vee en Vleesch ongeveer 40% hooger liggen dan die welke golden in het basisjaar 1939/'40. Daar in October 1940 de huidige prijzen zijn vastgesteld op grondslag van de toen geldende marktprijzen, en bovendien het meeste vee in het najaar wordt afgezet, mag men aannemen, dat in vergelijking met het basisjaar 1940/'41 geen prijsverandering is opgetreden.

Door de vermindering der voederpositie is ongetwijfeld de kwaliteit van het af te zetten vee in 1942/'43 gemiddeld lager dan in de beide basisjaren. Een schatting hiervan hebben wij niet kunnen verkrijgen.

Langs anderen weg hebben wij daarom een poging ondernomen om het vraagstuk - in welke verhouding de brutoresultaten op rundvee in het jaar 1942/'43 zullen staan ten opzichte van de basisjaren - tot een bevredigende, zij het ook zeer globale oplossing te brengen.

Naar schatting van deskundigen van de Bedrijfsorganisatie voor Vee en Vleesch zal in 1942/'43 in totaal geleverd worden (tegen de huidige prijzen berekend):

550.000 oudere dieren (boven $1\frac{1}{2}$ jaar) van gemiddeld 425 kg.	
tegen gem. 42ct. per kg.	f. 98.175.000
280.000 graskalveren ($\frac{1}{2}$ - $1\frac{1}{2}$ jaar) van gem. 200 kg. tegen	
gemiddeld 37 ct. per kg.	" 20.720.000
600.000 nuchtere kalveren van gem. 40 kg. tegen gem. 40 ct.p.kg.	" 9.600.000
Totaal	f.128.495.000

De AA, A en B-dieren zullen evenwel voor ongeveer 80% komen uit niet-melkveehoudersbedrijven. We krijgen dan onderstaande berekening (afgerond):

AA 1,8% x 550.000, gem. 550 kg., gem. 61 ct./kg.	= f. 3.321.000
A 3% x 550.000, " 500 kg., " 54 ct. "	= " 4.455.000
B 18,8% x 550.000, " 460 kg., " 48 ct. "	= " 22.831.000

Totaal	f.30.607.000
Afgetrokken moet dus 80% van f.30.607.000 =	f.24.486.000
Verder zal deze veelevering gepaard gaan met een inkrimping van den jongveestapel van naar schatting 250.000 stuks van gem.200 kg. à 37ct./kg.	" 18.500.000

Dus in totaal af te trekken f. 42.986.000

Blijft	f. 85.509.000
Aftrek verkoopkosten (commissieloon, marktgeld en assurantie) + 2%	1.710.000
De melkveehouders zullen dus ontvangen:	f. 83.799.000

Bij een absolute melkproductie gelijk aan die in de basisjaren zouden dus de brutoresultaten op rundvee uitgedrukt per kg. melk bedragen:

op basis van 1939/'40	$\frac{8.379.900.000}{5.523.700.000} = 1,52$ cent.
op basis van 1940/'41	$\frac{8.379.900.000}{4.756.700.000} = 1,76$ cent.
op basis van de gedaalde productie in 1942/'43	$\frac{8.379.900.000}{3.169.000.000} = 2,64$ cent.

Voor Friesland is de gemiddelde bruto-winst op rundvee in 1939/'40 en 1940/'41 per kg. melk resp. berekend op 1,40 cent en 2.09 cent (zie bijlage III)

Door vergelijking met de door ons berekende bedragen op grond van den normalen uitstoot zou dus uit de verhooging van de prijzen en de achteruitgang van de kwaliteit de volgende wijzigingscoëfficiënten resulteren:

voor het basisjaar 1939/'40 $1.52 : 1.40 = 1.09$
 voor het basisjaar 1940/'41 $1.76 : 2.09 = 0.84$

Berekening van de bruto-opbrengst van vee te leveren aan de Bedrijfsorganisatie voor Vee en Vleesch in 1942/'43 door melkveehoudersbedrijven op basis van de voorgestelde prijzen in rapport No.14.

Eenvoudigheidshalve is hierbij uitgegaan van het zomerprijzenschema, daar voor de C- en D-klasse de prijzen in zomer- en winterschema gelijk zijn, bovendien slechts 20% van de AA, A en B-dieren van melkveehoudersbedrijven afkomstig zijn en deze weer slechts voor een klein gedeelte in den winter zullen worden gemest op deze bedrijven.

De opstelling wordt dan als volgt:

550.000 x 425 x 56 cent	= f. 130.900.000
280.000 x 200 x 37 x 56/42	= " 27.627.000
600.000 x 40 x 40 x 56/42	= " 12.800.000
Totaal	f. 171.327.000

Aftrekposten:

AA 1,8% x 550.000 x 550 x 75 cent = f. 4.084.000

A 3 % x 550.000 x 500 x 68 " = " 5.610.000

B 18,8% x 550.000 x 460 x 62 " = " 29.490.000

Totaal f. 39.184.000

Afgetrokken moet dus worden 80% van dit bedrag = " 31.347.000

Inkrimping jongveestapel 250.000 x 200 x 37 x 56/42 = " 24.667.000

Blijft f. 115.313.000

Aftrek verkoopkosten + 2% " 2.306.000

De melkveehouders zullen ontvangen **f. 113.007.000**

Bij een absolute melkproductie gelijk aan die in de basisjaren zouden dus de brutoresultaten op rundvee, uitgedrukt per kg. melk, bedragen:

Op basis van 1939/'40 $\frac{11.300.700.000}{5.523.700.000} = 2,05 \text{ cent.}$

Op basis van 1940/'41 $\frac{11.300.700.000}{4.756.700.000} = 2,38 \text{ "}$

Op basis van de gedaalde productie in 1942/'43 $\frac{11.300.700.000}{3.169.000.000} = 3,57 \text{ "}$

Op basis van de geschatte melkproductie in 1942/'43 zou dus bij bepaling van de vleeschprijzen op de hoogte van de berekeningen in rapport No.14 per kg.melk $3,57 - 2,64 = 0,93 \text{ ct.}$ meer door de veehouders worden ontvangen dan bij de huidige vleeschprijzen.

In bovenstaande berekeningen werd uitgegaan van de volgende vleeschprijzen:

Huidige prijzen per kg. levend gewicht (leeg gewogen) van de Bedrijfsorganisatie voor Vee en Vleesch.

	I	II	III	IV	V	VI	VII
AA	62	61	60	59	58		
A	56	55	54	53	52	51	
B	49	48	47	46	45		
C	43	42	41	40	39		
D	36	35	34	33	32	31	30

Zomerprijzenschema, zooals berekend in ons rapport No.14, blz.4 van de tekst.

	I	II	III	IV	V	VI	VII
AA	76	75	74	73	72		
A	70	69	68	67	66	65	
B	63	62	61	60	59		
C	57	56	55	54	53		
D	50	49	48	47	46	45	44

SCHATTING VAN DEN OMVANG VAN DEN MELKVEESTAPEL IN JUNI EN DECEMBER 1942.

Ten einde den omvang van den melkveestapel in begin Juni 1942 te schatten, dient in de eerste plaats te worden berekend, hoeveel runderen boven 1 jaar in het tijdvak van Juni 1941 tot en met Mei 1942 uit den veestapel zullen verdwijnen. Uit gegevens, verstrekt door de Bedrijfsorganisatie voor Vee en Vleesch met betrekking tot het aantal aan haar geleverde runderen kan worden afgeleid, dat over het tijdvak Juni 1941 tot en met half April 1942 in totaal rond 528000 " groote" runderen zijn geleverd.

Er dient derhalve nog een schatting te worden gemaakt van het aantal, dat van half April tot 1 Juni 1942 (dus over $1\frac{1}{2}$ maand) zal verdwijnen. Aangezien van Februari 1942 tot en met half April d.s.v. rond 100 000 groote runderen zijn verdwenen, is aangenomen, dat dit aantal van half April tot 1 Juni 1942 60 000 stuks zal bedragen. Een eventuele fout bij deze laatste schatting kan op het totaal aantal geleverde groote runderen in het tijdvak Juni 1941 tot en met Mei 1942 uiteraard slechts van geringen invloed zijn.

Voorts dient nog rekening te worden gehouden met de noodslachtingen, gestorven en wrakke dieren, welker aantal niet in de hierbovenvermelde cijfers van de Bedrijfsorganisatie is begrepen. Op grond van de gegevens van de voor slachting gekeurde dieren mag worden aangenomen, dat genoemd aantal 30 000 stuks bedraagt. Over het tijdvak Juni 1941 tot en met Mei 1942 zullen dus naar schatting aan andere runderen verdwijnen:

1e. Geleverd van Juni 1941 tot en met half April 1942	528 000 stuks.
2e. Naar schatting over het tijdvak half April - 1 Juni 1942	60 000 "
3e. Noodslachtingen, wrakke dieren enz.	30 000 "
Totaal Juni 1941 t/m Mei 1942 rond	618 000 stuks.

Uitgaande van het aantal andere runderen van 618 000 stuks dat over het tijdvak Juni 1941 - Mei 1942 uit den rundveestapel zal verdwijnen, is op overeenkomstige wijze als bij schrijven van 3 April 1941 no. 5674 (E.S.B.U.) is uiteengezet, het uitvalpercentage der melk- en kalfkoeien berekend, hetwelk 29.5% bedraagt.

Het aantal stuks melk- en kalfkoeien in Juni 1941 aanwezig, bedroeg 1 373 000 stuks, zoodat het aantal dezer dieren, dat in genoemd tijdvak uit den veestapel zal verdwijnen bedraagt:

$$\frac{29,5}{100} \times 1\,373\,000 = \text{rond } 405\,000 \text{ stuks}$$

De aanwas van den melkveestapel is geraamd op 263 000 stuks. Het aantal melk- en kalfkoeien in Juni 1942 aanwezig kan dus als volgt worden berekend:

Aantal melk- en kalfkoeien in Juni 1941	1 373 000 stuks
Uitvallers Juni '41 t/m Mei 1942	405 000 "
Aanwas melkveestapel	968 000 stuks 263 000 "
Aantal melk- en kalfkoeien Juni 1942	1 231 000 stuks

Vervolgens is een schatting gemaakt van den omvang van den melkveestapel in December 1942. Het aantal te leveren runderen boven 1 jaar, zal volgens de voor de 2e veelevering gestelde normen 20% bedragen van het aantal dezer dieren in December 1941 aanwezig. Laatstgenoemd aantal bedraagt 1 672 675 stuks, hetwelk echter in verband met de verzachtende

bepalingen welke op de houders van 1, 2, 3 en 4 runderen van toepassing zijn met 100.000 stuks moet worden verminderd. Het percentage van 20% is dus van toepassing op $1\ 672\ 675 - 100\ 000 = 1\ 572\ 675$, zoodat het aantal te leveren oudere runderen krachtens de 2e veelevering $0.2 \times 1\ 572\ 675 =$ rond 315 000 stuks bedraagt. Neemt men aan, dat de levering ten naaste bij evenredig geschiedt uit de groep melk- en kalfkoeien enerzijds en drach-rige en gaste dieren anderzijds, dan zullen ongeveer 260 000 melk- en kalfkoeien gedurende het tijdvak 1 Dec. '41 - 1 Dec. 1942 verdwijnen.

Voorts dient nog rekening te worden gehouden met het aantal melk- en kalfkoeien, dat ingevolge de 1e levering nog van het aantal bij de inventarisatie in December 1941 aanwezige melk- en kalfkoeien moest worden geleverd.

Dit aantal is door de Bedrijfsgroep Vee- en Vleesch (volgens mededeeling ter vergadering) op 80 000 stuks gesteld.

Wordt nu de aanwas van den melkveestapel van December 1941 tot December 1942 op 280 000 stuks gesteld, dan laat zich het aantal melk- en kalfkoeien in December 1942 aanwezig als volgt berekenen:

Aantal melk- en kalfkoeien in December 1941	1 270 000 stuks
Te leveren volgens	
1e veelevering 80 000	
2e " <u>260 000</u>	340 000 "
	930 000 stuks
Aanwas melkveestapel	280 000 "
Aantal melk- en kalfkoeien December 1942	1 210 000 stuks

Het Centraal Bureau voor de Statistiek,
De Directeur,

(w.g.). Dr. Ph. J. Idenburg.

L.E.I.